

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
Кафедра романо-германської філології

Рекомендовано до захисту

Протокол засідання кафедри № 6

від « 8 » грудня 2025 р.

Завідувач кафедри Холмогорцева І.С. _____

(підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
**МЕДИЧНА ТА ПАРАМЕДИЧНА ЛЕКСИКА В ІСПАНСЬКО-
УКРАЇНСЬКОМУ ВІЙСЬКОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ**

Виконавець:

студент II курсу магістратури,

групи ІМП-61

Карлаш Іван Сергійович

Керівник роботи:

д. ф. н, проф.

Оржицький Ігор Олександрович,

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою:

кількість балів: 92

Підпис керівника

Кваліфікаційну магістерську роботу захищено на засіданні Екзаменаційної комісії

Протокол № _____ від « _____ » _____ 2025 р.

Голова Екзаменаційної комісії _____

Харків – 2025

ЗМІСТ

ЗМІСТ	2
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО, МЕДИЧНОГО ТА ПАРАМЕДИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ	7
1.1 Військовий переклад як вид спеціалізованого перекладу	7
1.1.1. <i>Поняття та статус військового перекладу.</i>	7
1.1.2. <i>Об'єкт, сфера функціонування та жанрова специфіка.</i>	9
1.1.3. <i>Ключові ознаки військового перекладу.</i>	10
1.1.4. <i>Теоретичні підходи та комплексність.</i>	12
1.1.5. <i>Компетентності військового перекладача.</i>	12
1.2. Медичний переклад у військовому контексті	14
1.2.1. <i>Предмет, об'єкт і функції медичного перекладу.</i>	14
1.2.2. <i>Основні ознаки та труднощі медичного перекладу.</i>	15
1.2.3. <i>Військовий вимір медичного перекладу.</i>	17
1.2.4. <i>Компетенції перекладача у військово-медичній сфері.</i>	17
1.3 Проблематика медичного перекладу з іспанської на українську	18
Висновки за розділом 1	22
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ ПАРАМЕДИЧНОЇ ЛЕКСИКИ У ВІЙСЬКОВОМУ КОНТЕКСТІ	23
2.1. Передові пункти медичної допомоги: <i>Nido de Heridos</i> та <i>Puesto de Socorro</i>	24
2.2. Пункти хірургічної допомоги: <i>Puesto de Cirugía Ligero Avanzado</i> та EMAT/ECA.....	27
2.3. Переклад військово-медичних аббревіатур: CASEVAC, MEDEVAC, TACEVAC.....	29
2.4. Термін MASCAL та поняття масових санітарних втрат	34

2.5. Концепція <i>Combat Lifesaver</i> та її переклад.....	36
2.6. Хибні друзі перекладача: <i>sanitario</i> та пов’язані терміни	39
2.7. Переклад терміна “ <i>triaje</i> ” (медичне сортування поранених	41
Висновки за розділом 2.	44
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	50
ABSTRACT	56

ВСТУП

Повномасштабна війна в Україні спричинила кардинальні зміни у функціонуванні системи охорони здоров'я, військової медицини та гуманітарної допомоги. У цих умовах надзвичайно важливу роль відіграє точна міжмовна комунікація між військовими медиками, парамедиками, іноземними інструкторами та цивільним населенням. Особливе місце у цьому процесі посідає переклад парамедичної лексики, тісно пов'язаної з військовою термінологією. Такі терміни охоплюють поняття, що стосуються тактичної медицини, евакуації поранених, стабілізації стану пацієнтів у бойових умовах, використання військового спорядження та засобів першої допомоги.

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю системного вивчення особливостей перекладу парамедичної лексики, яка функціонує на межі військової й медичної сфер. По-перше, у сучасних умовах тісної співпраці між українськими та іноземними військовими підрозділами, волонтерськими й медичними місіями, від точності перекладу залежить успішність виконання завдань і, нерідко, життя поранених. По-друге, динамічний розвиток військової парамедицини супроводжується активним формуванням нових термінів, скорочень і запозичень, які не мають усталених українських відповідників або вживаються у кількох варіантах. По-третє, екстралінгвістичні чинники – стрес, обмеження часу, багатомовне середовище та потреба у зрозумілості повідомлення для немедичних спеціалістів – істотно впливають на процес перекладу. Таким чином, вивчення перекладу парамедичної лексики у військовому контексті є актуальним не лише з лінгвістичного, але й з практичного погляду, адже воно сприяє оптимізації термінологічних стандартів, підвищенню ефективності комунікації у сфері тактичної медицини та формуванню професійної компетентності перекладачів, які працюють у кризових умовах.

Мета і завдання дослідження. Мета роботи – дослідити особливості перекладу парамедичної лексики в контексті військової термінології та

визначити ефективні стратегії її перекладу українською мовою в умовах війни.

Для досягнення мети поставлено такі **завдання**:

1. Визначити сутність та структурні особливості парамедичної лексики у військовому контексті.
2. Проаналізувати взаємодію парамедичних і військових термінів у сучасному українському та англomовному дискурсах.
3. Виявити основні труднощі перекладу парамедично-військової лексики з англійської мови українською.
4. Охарактеризувати чинники, що впливають на адекватність перекладу в умовах воєнного часу.
5. Розглянути типові перекладацькі стратегії та прийоми, уживані для передачі парамедичних термінів у військових текстах.
6. Провести аналіз реальних перекладів документів, інструкцій і навчальних матеріалів з тактичної медицини.

Об'єктом дослідження є процес перекладу спеціалізованої лексики у сфері військової парамедицини. **Предметом дослідження** є лексико-семантичні, структурні та прагматичні особливості перекладу парамедичних термінів у військовому контексті.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано такі методи:

- описовий метод – для систематизації парамедичної та військової лексики;
- порівняльно-перекладацький аналіз – для зіставлення термінів в англomовних доктринах, іспаномовних і українських джерелах;
- контекстуальний аналіз – для визначення впливу ситуації комунікації на перекладацьке рішення;
- аналіз перекладацьких трансформацій – для виявлення типових прийомів і помилок при перекладі спеціалізованих термінів.

Наукова новизна роботи полягає у спробі комплексного аналізу парамедичної лексики в контексті військової комунікації. Уперше здійснюється

систематизація основних типів парамедично-військових термінів і визначаються закономірності їх перекладу в умовах війни.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання результатів дослідження під час підготовки перекладачів військово-медичного профілю, створення термінологічних глосаріїв для військових і цивільних парамедиків, а також у розробці навчальних матеріалів із медичного та військово-технічного перекладу.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів (теоретичного та практичного) із висновками до кожного з них, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг становить 56 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО, МЕДИЧНОГО ТА ПАРАМЕДИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

У сучасному перекладознавстві зростає увага до спеціалізованих напрямів перекладу – тих, що обслуговують професійні сфери, пов’язані з безпекою, технологіями, наукою та медициною. Серед них особливе місце посідає військовий переклад, який на практиці охоплює не лише бойові чи технічні тексти, а й значну частину гуманітарної та медичної комунікації. Загострення військових конфліктів (зокрема війни Росії проти України) спричинило потребу у фахівцях, здатних забезпечити точний, оперативний і юридично безпечний переклад у сфері оборони, медицини, евакуації та міжнародної взаємодії. В цих умовах відбувається переосмислення меж військового перекладу – він уже не зводиться до перекладу наказів чи статутів, а включає медичний і парамедичний компонент, пов’язаний із наданням допомоги пораненим, координацією дій підрозділів і гуманітарними місіями. Дослідження військово-медичного та парамедичного перекладу лежить на перетині кількох галузей: лінгвістики, медицини, права, військової науки та етики. Теоретична частина цієї роботи спрямована на формування комплексного бачення взаємодії цих складових у перекладацькому процесі.

1.1 Військовий переклад як вид спеціалізованого перекладу

1.1.1. Поняття та статус військового перекладу.

Військовий переклад традиційно належить до спеціалізованих видів перекладу, однак тривалий час залишався периферійним у перекладознавчих дослідженнях. Системні спроби теоретизації з’являються лише наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст., зокрема у працях В. Балабіна [8, с. 24], де військовий переклад трактується як окрема підгалузь із власним об’єктом, завданнями та принципами. Під військовим перекладом доцільно розуміти сукупність видів мовного посередництва, які забезпечують функціонування військової сфери в багатомовному середовищі: переклад бойових наказів, статутів, оперативних зведень, договорів у сфері оборони, технічної документації, матеріалів військово-

політичного характеру, а також усний переклад під час переговорів, брифінгів, спільних навчань, операцій і місій.

На відміну від загального перекладу, військовий переклад характеризується наступними особливостями:

- *Інституційна залежність.* Він жорстко пов'язаний з інституційним замовником (збройні сили, міністерства, міжнародні місії) та здійснюється у контексті суворої ієрархії та підпорядкування.
- *Високий рівень відповідальності.* Помилка перекладача може мати оперативні, політичні чи правові наслідки, тому допускається мінімум неточностей.
- *Стандартизована термінологія.* Передбачається підвищена уніфікація військової лексики та мінімальна терпимість до варіативності. Військовий переклад спирається на усталені глосарії (наприклад, NATO AAR-06, STANAG, національні керівні документи), адже бажано, щоб один термін завжди перекладався одним еквівалентом. Приклади: *rules of engagement* → «правила застосування сили» (а не «правила бою» в правовому контексті); *area of operations* → «район проведення операції»; *friendly fire* → «випадок ураження своїх військ» (уникаючи евфемізмів чи двозначності). Дослідження українських авторів засвідчують необхідність жорсткої уніфікації військової термінології, особливо в умовах війни, коли паралельно функціонують терміни з радянської, натівської та медійної практик [27, с. 2; 55, с. 1].
- *Однозначність формулювань.* Військові документи мають бути інтерпретаційно прозорими: багатозначність, метафоричність, подвійні смисли неприйнятні. Це узгоджується із загальними моделями професійного перекладу у Д. Гіля [20, с. 35], де наголошується на домінуванні точності та норм над «креативністю».
- *Формалізований стиль.* Перекладач у військовій сфері використовує ті самі принципи точності, стандартизованості та термінологічної узгодженості, але в посиленому режимі відповідальності. Українські дослідники (В. Балабін, І.

Струк та інші) обґрунтовують військовий переклад як окрему теоретичну систему зі своїми характеристиками [8, с. 22; 55, с. 2].

Ряд зарубіжних дослідників (Мона Бейкер, Габріела Салданья, Даніель Гіль) розглядають військовий і «конфліктний» переклад у ширшому полі перекладу в умовах війни та безпеки, підкреслюючи зумовленість перекладацьких рішень інституційними рамками, етичними дилемами та питаннями лояльності. Зокрема, Мона Бейкер акцентує наративний характер перекладу під час конфлікту, а К. Такеда та Ф. Проетті досліджують роль перекладачів у військово-правових трибуналах і зонах конфлікту. Ці роботи посилюють тезу про військовий переклад як нормативно і прагматично регульовану практику, що залежить від контексту влади [6, с. 10; 5, с. 35; 20, с. 20].

1.1.2. Об'єкт, сфера функціонування та жанрова специфіка.

Об'єктом військового перекладу є тексти та комунікативні ситуації, пов'язані з діяльністю збройних сил у широкому розумінні:

- *Оперативні документи:* накази, директиви, оперативні зведення, плани операцій.
- *Нормативно-правові акти:* статuti, угоди, меморандуми, стандарти НАТО (наприклад, STANAG), договори про статус сил (SOFA), правила застосування сили.
- *Військово-технічна документація:* інструкції до озброєння, техніки, засобів зв'язку.
- *Аналітичні та розвідувальні матеріали.*
- *Інформаційно-пропагандистські матеріали.*
- *Військово-медичні документи:* протоколи ТССС, інструкції щодо медичної евакуації, рапорти про санітарні втрати.

Жанрова специфіка військового перекладу визначається поєднанням ознак адміністративного, технічного, правового, дипломатичного та медичного

дискурсу. Як зазначає В. Балабін, військовий переклад обслуговує не одну, а цілу підсистему комунікацій – своєрідне «лінгвістичне забезпечення військ».

1.1.3. Ключові ознаки військового перекладу.

Військовий переклад характеризується низкою унікальних рис, які відрізняють його від інших галузевих видів перекладацької діяльності. По-перше, ключовою ознакою є термінологічна стандартизованість. Перекладач зобов'язаний дотримуватися усталених еквівалентів для військової лексики, спираючись на офіційні глосарії та довідники НАТО. Термінологічна варіативність у військових текстах вважається недопустимою, адже один і той самий термін повинен перекладатися однаково в усіх документах і ситуаціях [55, с. 32]. Такий підхід забезпечує єдність розуміння: у межах військової організації слово має означати те саме незалежно від контексту. Наприклад, якщо в стандарті НАТО певне звання або назва техніки перекладено як *armoured vehicle* – українською це завжди має бути «броньована машина», а не довільний синонім на кшталт «панцерник» чи «бронетранспортер», коли йдеться про те саме поняття. В. Балабін підкреслює, що відсутність варіативності й неухильне дотримання затверджених термінів – необхідна умова точності військового перекладу [8, с. 23]. Якщо перекладач нехтує стандартизацією, це може призвести до непорозумінь між підрозділами та порушення інструкцій.

По-друге, формальний стиль і однозначність викладу є визначальними характеристиками військового перекладу. Військові тексти пишуться чітко, без двозначностей і метафоричності; переклад повинен зберегти цю особливість. Будь-яка образність чи емоційно забарвлена лексика в наказах, протоколах або звітах недоречна, оскільки може бути хибно інтерпретована. Перекладач не має права змінювати модальність висловлювання: наказ повинен залишатися наказом, з усією притаманною йому категоричністю. Наприклад, англійське формулювання “*Stop firing immediately*” перекладається як «Негайно припинити вогонь» без пом'якшувальних вставок на зразок «слід припинити вогонь» чи «необхідно припинити стрільбу». Подібна точність – це не лише питання стилю,

а й безпеки, адже від неї залежить правильне виконання бойового розпорядження. Д. Гіль зауважує, що у військовому перекладі превалює саме точність і суворе дотримання норм над будь-якою творчістю перекладача [20, с.47]. Іншими словами, перекладач діє як ретранслятор змісту, не додаючи від себе нічого зайвого.

По-третє, військовий переклад є інституційно зумовленим – його параметри визначаються суворими протоколами та регламентами. Перекладач працює в межах ієрархічної структури та мусить зважати на секретність, субординацію і юридичні наслідки своїх рішень. Це означає, що у перекладача фактично відсутня свобода імпровізації, властива, скажімо, художньому перекладу – натомість домінують вимоги точного відтворення фактів і чисел, правильного оформлення дат, звань, топонімів тощо. При перекладі оперативних зведень або медичних рапортів навіть найдрібніша деталь (час, координати, показники стану пораненого) має бути передана без спотворень. Перекладач тут виступає «мовним виконавцем» при військовому органі, а не самостійним автором тексту. Як зазначає В. Балабін, у таких умовах перекладач фактично перетворюється на механізм забезпечення функціонування військової системи – від його чіткості залежить успішність виконання наказів і протоколів [8, с. 23]. Відповідно, помилки або вільності перекладу можуть мати не лише лінгвістичні, а й цілком реальні тактичні наслідки.

Зазначені ознаки підтверджуються міжнародною практикою військового перекладу. У документах НАТО прямо прописана вимога уніфікації термінології та дотримання формату подачі інформації (наприклад, стандарт STANAG 3680 містить офіційні переклади сотень військових термінів) [54]. Таким чином, військовий переклад тяжіє до максимальної нормативності: перекладач першочергово забезпечує зрозумілість та точність повідомлення, навіть якщо задля цього доводиться жертвувати стилістичною красою чи варіативністю вислову. У практиці військових перекладів успіх перекладача вимірюється не креативністю, а здатністю бути своєрідно «невидимим», повністю злитися з регламентованим мовленням військових фахівців. Точне дотримання цієї вимоги

формує довіру командування до перекладача і гарантує, що передана інформація буде сприйнята належним чином.

1.1.4. Теоретичні підходи та комплексність.

Ряд науковців (М. Бейкер, Г. Салданья, Д. Гіль) розглядають військовий переклад у контексті перекладу в ситуаціях конфлікту та кризи, де рішення перекладача диктуються інституційними вимогами та етичними міркуваннями. Це підсилює розуміння військового перекладу як інституційно зумовленої діяльності. Військовий переклад слід розглядати не лише як галузевий різновид технічного перекладу, а як інтегровану систему знань і практик, що охоплює: комунікативні моделі військової організації; термінологічну уніфікацію в межах міжнародних стандартів; багатомовну взаємодію у миротворчих і бойових операціях; функції перекладача в кризових і бойових умовах; етичні вимоги, закріплені у військових кодексах і гуманітарному праві. Військовий переклад не обмежується лише бойовими чи технічними документами – він включає юридичні, дипломатичні, психологічні, медичні й інформаційні тексти. У сучасних умовах війни та міжнародного співробітництва його сфера охоплює також військово-медичну, парамедичну та цивільно-військову комунікацію. Таким чином, військовий переклад є інституційно зумовленою формою комунікації, де перекладач діє в межах військової організації, не маючи права на довільне тлумачення чи стилістичну свободу. Він забезпечує не лише точність передачі інформації, а й її відповідність регламентам та міжнародним стандартам (STANAG, NATO AAP-06, Женевські конвенції) [54; 36; 23].

1.1.5. Компетентності військового перекладача.

На основі праць В. Балабіна (2018), Military Interpreter's General Competencies (2018), Д. Гіля (2009), Л. Руїс Росендо (2022) та ін. можна виокремити базові компетентності військового перекладача [8, с. 23; 30, с. 50; 20, с. 50; 49, с. 17]. Зокрема, він повинен мати:

- *Мовну компетентність*: високий рівень володіння робочими мовами, включно зі спеціальною військовою лексикою та навіть жаргоном.
- *Термінологічну і документальну компетентність*: уміння працювати з глосаріями НАТО, статутами, секретними/службовими документами, розуміти систему скорочень і умовних кодів.
- *Операційну компетентність*: знання структури військових підрозділів, видів операцій, військових рангів та процедур командування.
- *Комунікативну стійкість*: здатність здійснювати усний переклад в екстремальних умовах (під час стресу, у польових умовах, по радіозв'язку), працювати з фрагментарною або обмеженою інформацією.
- *Етичну компетентність*: розуміння відповідальності за точність, дотримання режиму секретності та конфіденційності, уміння вирішувати етичні дилеми.
- *Міждисциплінарну компетентність*: зокрема для військово-медичного перекладу – базові знання медицини, тактичної медицини, гуманітарного права, щоб правильно розуміти і перекладати медичну термінологію в бойових умовах.

Ця система компетентностей підкреслює, що військовий перекладач у сучасних умовах має поєднувати ролі «лінгвіста» і «офіцера забезпечення», особливо коли йдеться про переклад у сфері військової медицини.

Отже, військовий переклад виступає окремим видом спеціалізованого перекладу зі своєю системою принципів, методів і функцій. Його головні риси – лінгвістична точність, стандартизованість термінології, підпорядкованість інституційним вимогам і висока відповідальність за кожне рішення. Теоретичні підходи в українській та зарубіжній традиції підтверджують статус військового перекладу як інтегрованої міждисциплінарної практики, де перекладач діє в умовах чітких нормативних обмежень і виконує функцію мовного забезпечення військ. Знання міжнародних стандартів (напр. NATO STANAG, AAP-06) та гуманітарного права (Женевські конвенції) є обов'язковим для перекладача, що працює з військово-медичними текстами. Таким чином, військовий переклад

поєднує риси технічного, правового та медичного перекладу, утворюючи самостійну перекладацьку підсистему.

1.2. Медичний переклад у військовому контексті

Медичний переклад посідає особливе місце серед спеціалізованих видів перекладу. Його специфіка визначається тим, що предмет перекладу – здоров'я та життя людини, юридично значуща інформація, яка безпосередньо впливає на ухвалення клінічних рішень. У військовому контексті цей аспект набуває ще більшої ваги: переклад медичних документів, інструкцій, протоколів чи повідомлень про поранених відбувається в умовах дефіциту часу, стресу, міжкультурної комунікації та під суворою відповідальністю за точність. Медичний переклад у військовій сфері можна визначити як різновид спеціалізованого перекладу, спрямованого на забезпечення медичної комунікації між військовими структурами, парамедичними підрозділами та цивільними медичними організаціями різних країн для точного, уніфікованого та оперативного передавання професійної інформації.

1.2.1. Предмет, об'єкт і функції медичного перекладу.

Згідно з класифікацією спеціалізованих перекладів, запропонованою Г. Г. Вербою та З. О. Гетьман, вид перекладу визначається за сферою комунікації, типом тексту та функцією висловлення. Об'єктом медичного перекладу є тексти медичного характеру – клінічні протоколи, довідники, історії хвороби, інструкції до медичних препаратів тощо. Предметом виступають лексико-семантичні та стилістичні особливості таких текстів, а основна функція – передача критично важливої інформації про здоров'я пацієнтів. У військовому середовищі до цих функцій додаються ще дві – операційна (зв'язок медичного підрозділу з бойовими підрозділами для координації евакуації) та координаційна (забезпечення взаємодії між військовими і цивільними медичними службами), наприклад, під час евакуації чи сортування поранених. Як наголошує В. Балабін, перекладач у таких умовах виконує роль «механізму забезпечення

функціонування військової системи», адже від його точності залежить виконання наказу або протоколу [8, с. 25].

1.2.2. Основні ознаки та труднощі медичного перекладу.

Медичний переклад характеризується високим рівнем стандартизації термінології. Кожен термін у медицині має чітке визначення й однозначне співвіднесення з поняттям, тому перекладач не може дозволити собі синонімію, допустиму в публіцистиці чи художньому тексті. Верба і Гетьман наголошують, що перекладач спеціалізованих текстів повинен орієнтуватися на «термінологічну сталість і відсутність варіативності в межах одного контексту» [1, с. 150]. У той же час, наявність різних національних медичних номенклатур може ускладнювати підбір еквівалентів. Наприклад, іспанські терміни *hipertensión arterial esencial* та *hipertensión primaria* мають однаковий зміст, але українською усталеним є лише «есенціальна гіпертензія».

Ще одна характерна риса – надмірне використання скорочень та аббревіатур, спільне для медичного і військового дискурсів. Як відзначають В. Попелюк і О. Наумов, велика кількість аббревіатур є джерелом помилок для перекладачів, адже одні й ті самі літери можуть мати різне значення. Наприклад, іспанська аббревіатура *EPOC* (*Enfermedad Pulmonar Obstructiva Crónica*) відповідає англійській *COPD* і українській *ХОЗЛ* (хронічне обструктивне захворювання легень). Неправильна передача *EPOC* як «ЕПОК» створює термінологічну колізію. Те ж саме стосується *TAC* (*tomografía axial computarizada*) – перекладати це як «ТАС» не можна, правильно «КТ» (комп'ютерна томографія). Іспанське *PCR* може означати *reacción en cadena de la polimerasa* (полімеразна ланцюгова реакція) – тоді українською це «ПЛР», а в іншому контексті *PCR* = *parada cardiorrespiratoria* (зупинка серця). Військовий контекст підсилює проблему: медичні аббревіатури часто поєднуються з військовими (напр., *TCCC*, *CASEVAC*, *MARCH*), і перекладач має чітко розрізняти їх рівні та сферу застосування.

Окрему складність становить передача модальності і тональності в медичних текстах. Медичні інструкції, як правило, формулюються імперативно (наказовий тон), рекомендації – в умовному способі (деонтична модальність), звіти – описово. У військово-медичних документах домінує наказовість. Як пише Л. Руїс Росендо, мова медицини прагне «максимальної точності та мінімізації варіантності тлумачення», тому перекладач повинен зберігати тип модальності оригіналу [48, с. 234]. Наприклад, іспанське формулювання “*Se recomienda evacuar al herido...*” у цивільному тексті перекладається як «Рекомендується евакуювати пораненого», але у військово-медичному контексті має бути жорсткіше: «Пораненого слід (необхідно) евакуювати», оскільки йдеться про частину наказового протоколу.

Структурні та синтаксичні відмінності теж відіграють роль. Іспанські медичні тексти тяжіють до довгих складних речень, пасивних конструкцій (*se administra, se recomienda, se deberá comprobar*). В українській науково-медичній традиції переважає лаконічний, чіткий стиль з інфінітивами або наказовими формами: «вводити», «застосувати», «зберігати при температурі...». Як показує аналіз Л. Руїс Росендо, перекладачеві часто потрібна структурна адаптація, а не буквальный переклад, щоб текст відповідав очікуванням цільової аудиторії [48, с. 236]. Наприклад, речення *En caso de que el paciente presente fiebre alta persistente, se recomienda interrumpir el tratamiento y consultar con el médico responsable*. доцільно перекласти як: «Якщо у пацієнта тривала висока температура, *припинити лікування та повідомити лікаря*». Тут ми перетворили підрядну конструкцію на дві чіткі інфінітивні інструкції, що відповідає стилю українських медичних документів. Також слід враховувати відмінності в керуванні та порядку слів: конструкції на позначення способу введення ліків потребують адаптації – *por vía intramuscular* краще перекласти як «внутрішньом’язово» (замість буквального «через внутрішньом’язовий шлях»), *por vía oral* – «перорально» (не «орально»).

1.2.3. Військовий вимір медичного перекладу.

Поєднання медичного й військового дискурсів формує окремих тип текстів – військово-медичні документи, які мають подвійне призначення: інформувати та одночасно регламентувати дії. Прикладами є: інструкції з надання першої допомоги (напр., протокол ТССС); рапорти про поранених (*informe de bajas*); накази про медичну евакуацію (*orden de evacuación médica*); зведення про стан медичного персоналу тощо. Такі тексти поєднують риси оперативного документа (точність, імперативність, лаконічність) і медичного звіту (описовість, насиченість термінами). Від перекладача вони вимагають подвійної уважності: потрібно дотримуватися як військових стандартів (формат документа, ступінь секретності), так і медичних протоколів.

1.2.4. Компетенції перекладача у військово-медичній сфері.

Перекладач військово-медичних текстів має володіти подвійним набором фонових знань: знати базову військову структуру, систему звань, принципи евакуації поранених, а також спеціальну медичну термінологію, класифікації хвороб, протоколи надання допомоги. Як наголошувалося вище, він повинен орієнтуватися в міжнародних стандартах (наприклад, протоколах НАТО з бойової медицини) та гуманітарному праві щодо поранених. На практиці це означає, що перекладач військово-медичного профілю часто сам проходить навчання на курсах тактичної медицини чи ознайомлюється з доктринальними документами медичної служби. Лише за таких умов він зможе забезпечити адекватність перекладу в критичних ситуаціях.

Медичний переклад у військовому контексті поєднує вимоги двох галузей – медичної та військової. Перекладач має одночасно враховувати військову специфіку (організаційна структура, доктрини, назви підрозділів) і медичну термінологію (види допомоги, патології, процедури). Це підтверджується на прикладах різних аспектів: від назв медичних пунктів до протоколів евакуації поранених. Фактично військово-медичний переклад є перетином двох видів

спеціалізованого перекладу – військового і медичного – що підвищує вимоги до компетентності перекладача.

1.3 Проблематика медичного перекладу з іспанської на українську

Переклад медичних текстів з іспанської мови українською висуває комплекс специфічних проблем, пов'язаних як з відмінностями мовної системи, так і з несумісністю окремих елементів медичних терміносистем. Вихідний текст часто містить нюанси, які не мають прямого відповідника в цільовій мові, що вимагає від перекладача глибокого аналізу і творчого підходу – але в межах принципу функціональної адекватності. Нижче розглянуто основні групи проблем, характерних для іспано-українського медичного перекладу, разом із прикладами та можливими шляхами їх вирішення:

- *Лексико-термінологічні проблеми.* Іспанська та українська медичні терміносистеми історично розвивалися окремо, тому багато понять не мають точного взаємного відповідника. Часто трапляється ситуація, коли в іспанській мові для певного медичного явища існує декілька синонімів або варіантів, тоді як українською використовується один усталений термін. Перекладач змушений обирати між більш знайомим, але, можливо, менш точним відповідником та новішим або вузькоспеціальним терміном, зрозумілим лише фахівцям. Наприклад, іспанський термін *paramédico* можна перекласти як «фельдшер», оскільки в українській медичній традиції це найближча роль, але сучасні реалії дозволяють також вживати запозичення «парамедик». Вибір залежатиме від контексту: у тексті для широкої аудиторії доцільніше вжити звичніше «фельдшер», тоді як у фаховому документі прийнятним може бути і «парамедик» з поясненням. Головне – забезпечити, щоб термін був однозначно зрозумілий читачеві. У випадку відсутності прямого еквівалента перекладач вдається до описового перекладу. Так, *Centro de Salud* доводиться перекладати як «амбулаторія» або «медичний центр», залежно від українських реалій, оскільки буквальний переклад «центр здоров'я» не є усталеним. Ці труднощі зумовлені

розбіжностями терміносистем і привертають увагу дослідників, адже іноді різні назви у вихідній мові об'єднуються одним поняттям в іншій [40, с. 115].

- *Псевдоінтернаціоналізми* (“фальшиві друзі”). Іспанська медична лексика містить чимало слів, зовні схожих на англійські або навіть українські терміни, але з іншим значенням. Буквальний переклад таких слів може спотворити зміст. Наприклад, *constipado* в іспанській означає «застуджений», а не «людина, яка страждає на запор». Подібно, *intoxicación* в іспанській – це «отруєння» (здебільшого харчове або хімічне), і перекладати його як «інтоксикація» було б помилкою, адже український термін «інтоксикація» частіше вживається у значенні загального токсичного стану організму (наприклад, при важкій інфекції). Щоб уникнути таких хибних відповідників, перекладач повинен ретельно перевіряти значення примарно знайомих слів за спеціалізованими словниками [16, с. 80]. Отже, зустрівши у тексті знайоме слово, треба переконатися, що його значення справді збігається з українським аналогом, а не просто схоже на нього формою.

- *Широке використання аббревіатур*. Військово-медичні тексти іспанською рясніють скороченнями, які часто становлять виклик для перекладу. Частина з них походить з англійської (напр., *MASCAL* від *mass casualty*, тобто ситуація з великою кількістю поранених), інші є власне іспанські, створені від іспаномовних назв. Приміром, *UMAAD* (*Unidad Médica Aérea de Apoyo al Despliegue*) – назва підрозділу військово-медичної служби ВПС Іспанії, для якого в ЗСУ точного еквівалента немає. Перекладаючи такі аббревіатури, доводиться вирішувати, чи залишати їх латиницею, чи розшифровувати та перекладати українською. Загальна практика – надавати повну назву українською при першій згадці, а в дужках наводити оригінальну аббревіатуру. Наприклад, *UCI* (*Unidad de Cuidados Intensivos*) доцільно перекласти як «відділення інтенсивної терапії (UCI)», адже український читач може не знати цю аббревіатуру. З іншого боку, загальновідомі міжнародні скорочення типу *GPS* або *COVID-19* – можна лишати без змін. Перекладач має пам'ятати, що одна і та ж аббревіатура може розшифровуватися по-різному в різних мовах. Так, *RCP* (*reanimación cardio-*

pulmonar) – це іспанський еквівалент англійського *CPR* (*cardiopulmonary resuscitation*), а українською – «серцево-легенева реанімація (СЛР)». Недостатньо просто транскрибувати *RCP* як «РСП» чи перекласти буквально («реанімація серця та легенів»); потрібно впізнати, що йдеться про СЛР, і використати саме цей усталений український акронім. Подібні труднощі також аналізуються в літературі з перекладу спеціальних текстів [41, с. 51].

- *Синтаксичні та стилістичні відмінності.* Іспанські профільні тексти тяжіють до довгих, складнопідрядних речень і пасивних конструкцій, тоді як український офіційно-науковий стиль надає перевагу чіткій структурі та прямому висловленню. Тому при перекладі часто доводиться дещо перефразовувати оригінальні речення, щоби зробити їх зрозумілішими для українського читача. Поширеним прийомом є членування однієї довгої фрази на декілька коротших. Наприклад, іспанське речення «*Tras la explosión, se procedió a la rápida evaluación y estabilización inicial de los heridos antes de trasladarlos al hospital de campaña*» доцільно передати двома реченнями: «Після вибуху швидко оцінили стан поранених і провели їх первинну стабілізацію. Після цього постраждалих доправили до польового шпиталю». Також часто замінюється пасивна конструкція на активну там, де це покращує читабельність: замість дослівного «стабілізація була здійснена медиком» сказати «медик здійснив стабілізацію». Важливо зберігати логіку викладу оригіналу: порядок подачі інформації, причинно-наслідкові зв'язки, фокус на ключових деталях. Іспанські конструкції, що не мають прямого відповідника, перекладач замінює нейтральними українськими (напр., канцелярит “*proceder a + інфінітив*” можна перекласти дієсловами «здійснити», «провести», «почати» залежно від контексту). Крім того, українські офіційні тексти зазвичай вимогливіші до стилістичної єдності: якщо іспанський автор може чергувати розмовні елементи з формальними, то перекладачеві варто вирівняти тон на рівні сталої офіційно-наукової манери.

- *Етико-правові аспекти.* Різниця у законодавчому полі та професійній культурі Іспанії й України зумовлює відмінності у вживанні певних

термінів, пов'язаних із правами пацієнтів, протоколами лікування, військово-медичними стандартами тощо. Перекладач мусить врахувати контекст обох країн, аби правильно передати такі поняття. Наприклад, термін *consentimiento informado* позначає процедуру отримання згоди пацієнта на лікування після того, як йому надано всю необхідну інформацію. Український відповідник – «інформована згода» – існує, але конкретні вимоги й нюанси можуть різнитися згідно з національним законодавством. Перекладаючи документи, що стосуються, скажімо, військово-медичної евакуації або трансплантації, слід зважати, чи не потребує іншого тлумачення слово *protocolo* (в Україні це може бути «настанова», «стандарт»), *baja* (у військовому контексті «втрати особового складу») тощо. Іноді доводиться перевіряти, як офіційно називаються українською ті чи інші організації чи нормативні акти, згадані в іспанському тексті, щоби подати точну назву. Неправильний переклад у цій сфері може мати юридичні наслідки, тому особливу увагу слід приділяти точності формулювань і відповідності встановленим термінам.

- *Вплив англійської як посередницької мови.* Сучасна медична термінологія значною мірою глобалізована, і англійська мова виступає *lingua franca* науки. Через це іспанські тексти часто запозичують англіцизми або кальки з англійської. Перекладаючи з іспанської, потрібно виловлювати такі випадки «подвійної інтерференції». Наприклад, якщо в іспанському протоколі трапляється англійське слово або акронім CASEVAC (*Casualty Evacuation*) без перекладу, україномовний перекладач має не лише зрозуміти, про що йдеться, а й знайти чи сформулювати український відповідник. Наразі в українських військово-медичних джерелах CASEVAC найчастіше передають як «санітарна евакуація» або «евакуація поранених (вертольотом)», хоча прямого, стислого еквівалента немає. Аналогічно, англійський термін *damage control surgery* може бути в іспанському тексті названий як *cirugía de control de daños*, що дослівно зрозуміло, але українською слід ужити нормативний вислів «операція з контролю ушкоджень» або пояснити як «ургентна стабілізуюча операція». Абревіатури на кшталт ABCDE (алгоритм огляду травмованого) чи MASCAL

часто лишаються неперекладеними в іспанських матеріалах, тож українському перекладачеві варто або знайти офіційний український аналог (якщо такий усталився), або подати розгорнуте пояснення. Дослідники відзначають, що оптимальна стратегія – за можливості уникати зайвого посередництва англійської та перекладати напряду з іспанської на українську [61, с. 45]. Тобто якщо існує український термін, варто використати його замість сліпого копіювання англіцизму, який з'явився в іспанському тексті. Перекладач, звісно, має знати про англійське походження багатьох іспанських термінів, але кінцева мета – текст, що сприймається природно українською. Таким чином, уникнення «подвійної інтерференції» робить переклад точнішим і зрозумілішим для цільової аудиторії.

Висновки за розділом 1.

Іспано-український медичний переклад характеризується низкою специфічних труднощів – від термінологічної неузгодженості до стилістичних та прагматичних нюансів. Для їх подолання перекладач має діяти як аналітик: виявляти приховані смисли, звірятися з двомовними та багатомовними джерелами, враховувати екстралінгвістичні фактори. Лише за умови уважного опрацювання кожного проблемного фрагменту можна досягти функціональної еквівалентності – тобто такого перекладу, який виконує ту саму роль для українського читача, що й оригінал – для іспаномовного. У практичному плані це означає, що український текст має бути не лише буквально точним, але й зрозумілим, зв'язним і стилістично адаптованим до очікувань цільової аудиторії. Озброєний глибоким знанням тематики та обох мов перекладач здатен знайти рішення навіть для нетипових термінів і ситуацій, забезпечуючи ефективну комунікацію у сфері медицини.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ ПАРАМЕДИЧНОЇ ЛЕКСИКИ У ВІЙСЬКОВОМУ КОНТЕКСТІ

Військово-медичний переклад, зокрема переклад парамедичної лексики, має низку унікальних проблем. Це зумовлено тим, що він знаходиться на перетині двох спеціалізованих сфер – військової справи та медицини. Перекладач мусить орієнтуватися і в особливостях військової організації, і в медичній термінології, щоб адекватно передати зміст. Часто виникають труднощі через суттєві відмінності у структурі медичних служб різних країн, а також через вплив англомовної термінології (аббревіатур, кальок) у міжнародних доктринах. Наприклад, медична служба Збройних сил Іспанії організована за системою *escalones sanitarios* [19] (медичних ешелонів) із чітко визначеними формаціями і функціями на кожному рівні. Натомість у ЗС України історично використовувалася інша структура: термінологія будувалася за принципом постійних та тимчасових формувань, що забезпечують допомогу на різних етапах евакуації. Відповідно, при перекладі доводиться або узагальнювати поняття, або додавати уточнення для точності передачі змісту. Інша категорія проблем – наявність англіцизмів на кшталт *CASEVAC*, *MEDEVAC*, *MASCAL* у вихідних текстах, для яких в українській мові немає стислих еквівалентів. Перекладачеві доводиться вирішувати, чи залишати їх латиницею, транслітерувати чи перекладати описово. У наступних підрозділах розглянемо декілька показових прикладів, що ілюструють окреслені проблеми, та проаналізуємо шляхи їх вирішення. Кожен підрозділ містить короткий вступ до проблематики прикладу, основний аналіз та підсумкові висновки щодо оптимальної стратегії перекладу.

Під час аналізу парамедичної термінології було враховано положення, терміни та класифікації, викладені в офіційних документах НАТО (зокрема, АJP-4.10) та нормативних актах Міністерства оборони України (зокрема, Доктрина «З медичного забезпечення сил оборони») – це забезпечило відповідність використаної термінології офіційним стандартам і доктринам [35; 2].

2.1. Передові пункти медичної допомоги: *Nido de Heridos* та *Puesto de Socorro*

Перший приклад стосується різниці у термінах для передових пунктів надання допомоги пораненим. В іспанській військовій медицині є особливі назви для найбільш передових точок збору й надання допомоги, які не мають прямих штатних аналогів у Збройних Силах України. Це створює проблему перекладу: як передати відмінність між двома різними іспанськими поняттями, якщо в українській структурі вони об'єднані одним елементом. Розглянемо два таких терміни – *Nido de Heridos* і *Puesto de Socorro* – та їх можливі українські відповідники.

В іспанській системі медичного забезпечення найпершим елементом, що стикається з пораненими на полі бою, є *Nido de Heridos* [19] (дослівно «гніздо поранених»). Це фактично пункт збору поранених на рівні роти, де поранені бійці збираються поблизу лінії бою. Важливо, що *Nido de Heridos* – не формальний підрозділ із штатним персоналом, а умовне місце, де санітари або підготовлені солдати здійснюють первинне сортування та надають домедичну допомогу (накладання турнікетів, зупинка кровотеч тощо) під вогнем. Аналогічне явище існує і в ЗСУ, хоча офіційно не закріплене: на практиці бійці, навчені тактичній медицині, створюють імпровізовані пункти збору поранених на рівні роти. Таким чином, *Nido de Heridos* можна перекласти описово як «пункт (місце) збору поранених» – це найближча до поля бою точка, де поранені вперше отримують допомогу. В українській доктрині прямого штатного еквівалента цьому нема, але такий переклад передає суть поняття про неформальний збір поранених на ротному рівні.

Наступний ешелон в іспанській структурі – *Puesto de Socorro (PS)* [19], тобто медичний пост (дослівно «пункт допомоги») батальйону. *Puesto de Socorro* – це вже штатний підрозділ медичної служби при батальйоні, укомплектований медичним персоналом (лікарем, фельдшером) та санітарним транспортом. Він відповідає рівню Role 1 за стандартизацією НАТО [35, с. 45], тобто забезпечує першу лікарську допомогу і стабілізацію поранених для підготовки до евакуації.

В ЗСУ аналогічну функцію виконує медичний пункт батальйону (МПБ) – постійна штатна структура в батальйоні. В українських документах його інколи неформально називають «батальйонний медпункт». Таким чином, *Puesto de Socorro* доцільно перекладати як «медичний пункт батальйону», адже це найближче за функцією поняття [32, с. 55].

Трудність перекладу полягає в тому, що українською обидва іспанські терміни – *Nido de Heridos* і *Puesto de Socorro* – іноді узагальнено перекладають як «медичний пост» або «медпункт», якщо перекладач не знає їх різниці. Однак такий підхід призводить до втрати нюансів. *Nido de Heridos* – фактично неорганізований пункт збору в бою (етап домедичної допомоги силами самих підрозділів), тоді як *Puesto de Socorro* – повноцінний медичний підрозділ батальйону (етап першої лікарської допомоги). Тому рекомендується розрізняти їх у перекладі: перший як «пункт збору поранених» (неформальний, ротний рівень), другий як «медичний пункт батальйону» (штатний підрозділ медслужби). Така диференціація зберігає семантичну різницю: *Nido de Heridos* – найближче до поля бою місце первинної допомоги, а *Puesto de Socorro* – перший формальний етап медичної евакуації в тилу батальйону.

Для наочності наведемо узагальнену термінологічну карту відповідників між іспанською та українською системами:

- *Nido de Heridos* – «пункт збору поранених». Неформальне місце на рівні роти, де пораним надається перша (домедична) допомога і звідки їх евакуюють далі. В українській системі йому відповідає фактичне (але не офіційне) місце збору поранених на полі бою силами санітарів підрозділу.
- *Puesto de Socorro (PS)* – «медичний пункт батальйону». Штатний передовий медпункт у складі батальйону (відповідає Role 1), де поранені отримують першу лікарську допомогу, проводиться медичне сортування та підготовка до евакуації. Український аналог – медичний пункт батальйону (МПБ).
- *Puesto de Cirugía Ligero Avanzado (PCLA)* [32] – «передова хірургічна група (ПХГ)». Мобільний тимчасовий хірургічний підрозділ бригадного рівня

для невідкладних операцій поблизу переднього краю. Забезпечує хірургію контролю ушкоджень і короткочасну госпіталізацію (до ~10 поранених). В українській практиці аналогічну функцію виконує передова хірургічна група.

- *Escalón Médico Avanzado Terrestre (EMAT) / Equipo de Cirugía Avanzado (ECA)* [32] – «військовий мобільний госпіталь (ВМГ)». Посилений польовий шпиталь другого (або наближеного до третього) ешелону, здатний надавати розширену хірургічну допомогу і госпіталізувати значну кількість поранених (до ~50). У ЗСУ подібну роль відіграє військовий мобільний госпіталь (польовий госпіталь на 100 ліжок), що розгортається у зоні бойових дій.

Цей приклад показує, що пряме зіставлення іспанських та українських термінів для польових медичних підрозділів потребує детального врахування контексту. Через організаційні відмінності повного еквіваленту може не існувати, тому перекладач вдається до найближчих аналогів і часто дає пояснення. Зокрема, *PCLA* і *EMAT* перекладаються як «передова хірургічна група» та «військовий мобільний госпіталь» відповідно – ці терміни зрозумілі українському читачеві й передають основну функцію підрозділів. Загалом, при перекладі назв медичних формувань слід прагнути максимальної семантичної відповідності, навіть якщо для цього потрібно використати описовий підхід. Важливо також зазначати у тексті особливості іншої системи (через вставні пояснення або зноски), щоб уникнути двозначності.

Наведені два приклади (пункти первинної допомоги і польові хірургічні формування) ілюструють проблематику перекладу, пов'язану з розбіжностями в структурах медичної служби різних армій. Перекладач повинен не просто знайти словниковий відповідник, а й усвідомити роль кожного елемента в системі та вирішити, чи існує в цільовій мові подібний елемент. Якщо ні – необхідно описати поняття. Такий підхід забезпечує точність і зрозумілість перекладу спеціальної військово-медичної лексики.

2.2. Пункти хірургічної допомоги: *Puesto de Cirugía Ligero Avanzado* та ЕМАТ/ЕСА

Другий приклад демонструє розбіжності у термінології польових хірургічних підрозділів. Іспанська доктрина передбачає два рівні надання хірургічної допомоги в зоні бойових дій – легкий передовий хірургічний пост і розгорнутий посилений шпиталь бригадного/дивізійного рівня. В українській системі подібні завдання виконують інші за формою формування. Проблема перекладу полягає у пошуку відповідників для цих двох рівнів, щоб відобразити різницю в «важкості» та постійності їх функціонування. Розгляньмо терміни *Puesto de Cirugía Ligero Avanzado (PCLA)* та *Escalón Médico Avanzado Terrestre (EMAT)*, також знаний як *Equipo de Cirugía Avanzado – ECA*) та спробуємо підібрати українські еквіваленти з урахуванням доктринальних відмінностей.

Puesto de Cirugía Ligero Avanzado (PCLA) перекладається дослівно як «легкий передовий хірургічний пост». Це мобільна хірургічна група рівня бригади, яка висувається максимально близько до переднього краю для надання ургентної хірургічної допомоги важкопораненим. За функцією PCLA відповідає Role 2 Forward (передовий другий рівень медичної підтримки) за класифікацією НАТО [35]. Такий підрозділ здатний виконувати невідкладні хірургічні втручання за принципами «хірургії контролю ушкоджень» (*Damage Control Surgery*) і має обмежені можливості госпіталізації – зазвичай до 10 ліжок [32]. В іспанській армії PCLA розгортається тимчасово, коли очікуються значні втрати: його завдання – стабілізувати поранених, яких не можна евакуювати без попередньої операції, протягом так званої «золотої години». В ЗС України найближчим аналогом є передова хірургічна група (ПХГ). Українська ПХГ – це тимчасово сформована бригадна медична команда, висунута вперед для надання кваліфікованої хірургічної допомоги. Вона також діє за принципом *damage control* – виконує мінімально необхідні операції для порятунку життя і готує поранених до евакуації на дальший етап. Хоча організаційно ПХГ може відрізнятися від PCLA, по суті передова хірургічна група є адекватним

перекладом PCLA, адже відображає мобільність, тимчасовість і наближеність до поля бою [2, с. 37].

Другий термін – *Escalón Médico Avanzado Terrestre (EMAT)*, відомий також як *Equipo de Cirugía Avanzado (ECA)* [32] – дослівно «просунутий наземний медичний ешелон» або «розширена хірургічна команда». Це значно більший польовий шпиталь другого ешелону, який може розгортатися на рівні бригади або дивізії. Іспанський EMAT/ECA оснащений для проведення розширених хірургічних втручань (включно з повноцінною хірургією) та здатний утримувати до ~50 поранених на госпіталізації [32]. За класифікацією НАТО його можливості наближаються до Role 2 Enhanced, а за певних умов – навіть до Role 3 [35, с. 46]. Тобто EMAT/ECA – це фактично бригадний (або бригадно-дивізійний) польовий шпиталь, розгорнутий у районі бойових дій. В ЗСУ найбільш подібною структурою є військовий мобільний госпіталь (ВМГ). ВМГ – це постійно існуючий лікувальний підрозділ (польовий госпіталь) на ~100 ліжок, що у воєнний час розгортається поблизу зони бойових дій. Він надає кваліфіковану хірургічну та терапевтичну допомогу, а також може забезпечувати деякі види спеціалізованої допомоги. За своїми можливостями український ВМГ відповідає розширеному другому рівню (а за наявності додаткових фахівців – частково третьому). Проте між іспанським EMAT та українським ВМГ є відмінності у масштабі: ВМГ зазвичай більший і має ширший профіль (100 ліжок проти 50). Для перекладу EMAT/ECA оптимально використовувати «військовий мобільний госпіталь», зауваживши при потребі, що прямої один-до-одного відповідності немає, але обидва виконують роль польового шпиталю другого-третього рівня.

Таким чином, у перекладі іспанських термінів PCLA та EMAT/ECA довелося використати українські аналоги з поясненням їх функцій («передова хірургічна група», «військовий мобільний госпіталь»). Це дозволило зберегти основні відмінності та зрозумілість для читача. Якщо ж перекладати їх буквально калками («легкий хірургічний пост», «передовий медичний

ешелон»), український читач не отримає чіткого уявлення про рівень і функцію цих підрозділів.

2.3. Переклад військово-медичних аббревіатур: CASEVAC, MEDEVAC, TACEVAC

Третій приклад зосереджується на перекладі англомовних акронімів, що широко вживаються у військово-медичній термінології НАТО. Аббревіатури *CASEVAC*, *MEDEVAC*, *TACEVAC* позначають різні види евакуації поранених і стали інтернаціональними термінами. Вони проникають як в іспанські [19, с. 60], так і в українські військові тексти [58], тому перекладачеві важливо розуміти їх значення та обрати відповідний спосіб передачі – транскрипцію чи описовий переклад. Цей приклад показовий для проблем англіцизмів у парамедичній лексиці: терміни короткі, ємні, але не мають прямих скорочених аналогів в інших мовах. Розглянемо значення кожного та труднощі, що виникають при їх перекладі (особливо в іспансько-українському контексті).

CASEVAC (англ. *Casualty Evacuation*) – термін, що означає екстрену (несплановану) евакуацію поранених з поля бою без використання спеціалізованих медичних засобів чи персоналу [35]. Простими словами, *CASEVAC* – це винесення або вивезення поранених будь-якими наявними засобами, без забезпечення повноцінної медичної допомоги під час транспортування. Наприклад, пораненого можуть евакуювати бронетранспортером чи вертольотом, не обладнаним як санітарний, і без супроводу лікаря. В офіційних українських документах подано таке визначення: «евакуація постраждалого – неконтрольований медичним персоналом процес переміщення пораненого, травмованого, ураженого або хворого до медичного підрозділу» [3] – воно точно відповідає поняттю *CASEVAC*. Як бачимо, українською доводиться вдаватися до розгорнутого опису, оскільки короткого слова-аналога немає. У розмовній практиці іноді вживають транслітероване «кейсевак», але це радше сленг військових медиків, ніж нормативний термін. В іспанській мові прямий еквівалент також відсутній: використовуються описові

словосполучення на кшталт “*evacuación de bajas/víctimas*” або “*evacuación de heridos*”. У військових документах Іспанії зафіксовано вживання англійського акроніму CASEVAC із поясненням у дужках: “*evacuación de víctimas (CASEVAC)*” [19]. Таким чином, іспанські фахівці теж часто залишають оригінальне скорочення, додаючи його розшифрування іспанською при першій згадці.

MEDEVAC (англ. *Medical Evacuation*) – планова медична евакуація із залученням спеціалізованого транспорту та медичного супроводу. На відміну від CASEVAC, під час MEDEVAC поранених супроводжує медичний персонал (лікар або фельдшер) і надає допомогу просто в ході руху; застосовуються санітарні вертольоти чи автомобілі з відповідним маркуванням (червоний хрест), які за міжнародним гуманітарним правом не можуть бути озброєні. Українські нормативні акти дають визначення: «медична евакуація – спланований та контрольований медичним персоналом процес переміщення пацієнта спеціалізованим санітарним транспортним засобом до або між медичними підрозділами» [3] – це саме відповідає суті MEDEVAC. В українській військовій лексиці також зустрічається запозичення «медевак» [58], особливо неформально, але в офіційних текстах перевага надається описовому терміну «медична евакуація». Іспанською мовою аналогічно використовують термін “*evacuación médica*” або “*evacuación sanitaria*”. Наприклад, в іспаномовних джерелах MEDEVAC пояснюється як “*traslado urgente... a lugares donde puedan recibir la atención médica adecuada*” [7], тобто евакуація медичними засобами. У документах зустрічається написання “*evacuación médica (MEDEVAC)*”, а також аббревіатура EVASAN (від *evacuación sanitaria*) як синонім медичної евакуації [7]. Проте остання найчастіше вживається у внутрішньому вжитку або в контексті національних збройних сил, тоді як у багато-національному середовищі НАТО іспаномовні військові добре розуміють термін MEDEVAC. Отже, при перекладі слід врахувати, що в іспанських текстах може трапитися як англійський акронім MEDEVAC, так і його описові відповідники (*evacuación médica/sanitaria*), і передавати це українською відповідно як «медична евакуація», бажано додаючи в дужках оригінал при першій згадці.

TACEVAC (англ. *Tactical Evacuation*) – тактична евакуація. Цей термін об’єднує обидва попередні поняття, позначаючи будь-яку евакуацію поранених на тактичному рівні – як без медичного супроводу, так і з ним. У протоколах першої допомоги на полі бою (наприклад, у системі TCCC) TACEVAC використовується для позначення стадії транспортування поранених із зони бою незалежно від засобів. Тобто TACEVAC охоплює і CASEVAC, і MEDEVAC. При перекладі українською зазвичай кажуть «тактична евакуація» або дають роз’яснення, що йдеться про етап вивезення поранених у тактичних умовах. Оскільки ця аббревіатура менш відома поза вузькими колами, її за потреби можна лишити і в оригіналі (якщо текст розрахований на фахівців), додавши пояснення при першій згадці. В іспанських військових текстах TACEVAC трапляється рідко; зазвичай користуються описом “*fase de cuidados en evacuación táctica*” [19] або просто “*evacuación táctica*”. У іспанському перекладі навчальних матеріалів TCCC зазначено: “*TACEVAC (evacuación táctica) es el término que engloba... el MEDEVAC y el CASEVAC*” [19]. Таким чином, іспанська передача також спирається на пояснювальний переклад, принаймні при першому введенні терміна.

Типові проблеми перекладу цих акронімів полягають у наступному:

- *Відсутність прямих еквівалентів та термінологічна невідповідність.* Англійські аббревіатури надзвичайно лаконічні та місткі, тоді як іншими мовами їх доводиться передавати цілою фразою. Жоден із термінів CASEVAC/MEDEVAC/TACEVAC не має усталеного однослівного аналога ні українською, ні іспанською. Перекладач стоїть перед вибором: або запозичити/транскрибувати (що може бути незрозумілим широкому загалу), або перекласти описово (що розкриє зміст, але втратить стислий формальний характер терміна). Наприклад, CASEVAC українською можна перекласти як «*евакуація поранених з поля бою загальними (несанітарними) засобами*» [3], а іспанською – як “*evacuación de heridos en medios comunes*” [19], проте в тексті такі довгі конструкції виглядають громіздко. Водночас просто лишити CASEVAC без пояснення – ризиковано, якщо читач не знайомий з цим поняттям. Тому

компромісний підхід – комбінування: наприклад, «*евакуація поранених (CASEVAC)*» або «*евакуація військових санітарним транспортом (MEDEVAC)*» при першій згадці. В обох мовах такий прийом дозволяє зберегти зв'язок з оригінальною термінологією НАТО і водночас прояснити значення.

- *Семантичні нюанси і прагматичні розбіжності.* Кожен із трьох термінів має чітке визначення щодо умов евакуації, і переклад повинен ці відмінності передати. Зокрема, CASEVAC підкреслює відсутність контролю з боку медиків, MEDEVAC – наявність медперсоналу та плановість, TACEVAC – охоплення всіх випадків тактичної евакуації. Перекладач мусить добре розуміти ці відтінки, щоб не сплутати поняття. Це виходить за рамки суто лінгвістичного завдання і належить до фонових знань: треба знати реалії військової медицини. Помилка у перекладі може призвести до хибного тлумачення ситуації. Наприклад, якщо описується евакуація без медичного супроводу, а перекладач невдало вжив термін на кшталт «*медична евакуація*» (або ісп. “*evacuación médica*”), читач може не зрозуміти, що допомоги дорогою не надавали. Отже, перекладач повинен враховувати прагматику – що саме автор мав на увазі і який аспект підкреслював цим акронімом. У іспансько-українському перекладі це означає уважно стежити, чи вихідний текст використовує англіцизм MEDEVAC/CASEVAC або вже подає тлумачення (наприклад, “*traslado sanitario*” [7]), і відповідно коригувати вибір еквівалента українською.

- *Передача самих аббревіатур (форма).* Постає питання, як оформити ці аббревіатури в українському чи іспанському тексті. Є кілька підходів:

- *Залишити латинські аббревіатури CASEVAC /MEDEVAC/TACEVAC* в тексті, додавши розшифровку відповідною мовою у дужках при першій згадці. Цей спосіб часто використовується у військових документах, щоб зберегти зв'язок з доктринальними термінами НАТО. Приклад для української: «*евакуація поранених (CASEVAC)*», для іспанської: “*evacuación de bajas (CASEVAC)*” [19].

- *Транслітерувати українськими літерами – «кейсевак», «медевак», «такевак».* В українському контексті такий варіант інколи трапляється у неформальних розмовах військових, але для офіційних матеріалів (доктрина,

наказ, положення в статуті) не є нормативним. В іспанській мові потреби у графічній транслітерації немає (оскільки алфавіт латинський), однак фонетично ці слова можуть сприйматися як запозичені англійські терміни.

- *Повністю перекласти описово*, не вживаючи самих акронімів. Тоді текст міститиме лише українські або іспанські фрази на кшталт «*медична евакуація вертольотом*» чи “*evacuación sanitaria por helicóptero*” без згадки MEDEVAC. Недоліком цього підходу є те, що втрачається посилення на усталені терміни НАТО, і фахівець може не побачити відповідності з оригіналом [58]. Тому на практиці часто комбінують: і пояснення, і оригінал у дужках, як зазначено вище.

Вибір методу залежить від стилю документа та цільової аудиторії. Якщо це переклад для фахівців (приміром, офіцерів медичної служби), доцільно зберегти англійські скорочення поруч із перекладом, адже вони їм знайомі. Якщо ж аудиторія ширша або текст призначений для навчання цивільних, краще подати більше пояснень зрозумілою мовою, мінімізуючи невідомі скорочення.

Англійські терміни *medevac*, *casevac* можуть функціонувати як дієслова (напр., *to medevac a soldier* – “евакуювати бійця санітарним транспортом”). В українській такі дієслова відсутні, тож доводиться перебудовувати речення. Часто використовують дієслівні конструкції: «*здійснити медичну евакуацію*», «*організувати вивезення поранених*» тощо [58]. При цьому треба стежити, щоб зберігався відтінок контрольованості/неконтрольованості: для *casevac* можна вживати нейтральне «*евакуювати поранених*», додаючи в разі потреби контекст, що медики не супроводжували; а для *medevac* варто підкреслити медичний характер евакуації («*санітарна евакуація*» або «*евакуація санітарним транспортом*»). В іспанській мові ситуація подібна: акроніми не використовуються як дієслова, а замість цього вживають дієслово *evacuuar* з уточненнями (*evacuuar en un MEDEVAC*– досл. “евакуювати на медеваку”, або *realizar una evacuación médica* [19]). Таким чином, при перекладі доводиться робити граматичні та лексико-стилістичні трансформації, щоб досягти природності тексту і водночас точно передати зміст.

Переклад акронімів *CASEVAC/MEDEVAC/TACEVAC* демонструє типові виклики, пов'язані з англomовними військово-медичними реаліями. Перекладач повинен володіти не лише мовними навичками, а й розумінням суті цих понять. Оптимальним підходом є поєднання точності й зрозумілості: навести український (або іспанський) опис і поруч, при першій згадці, додати англійський термін. Це зберігає зв'язок з джерелом і водночас робить текст доступним для читача. Загальний урок цього прикладу – працюючи з англіцизмами у військово-медичній сфері, перекладач має враховувати відсутність прямих відповідників, тонкощі значення та потреби аудиторії, адаптуючи форму подачі матеріалу. Особливо в іспано-українському перекладі важливо знати еквіваленти обома мовами (офіційні визначення, національні скорочення на кшталт *EVASAN* тощо) і бути готовим пояснити їх, не втрачаючи зв'язку з оригінальною термінологією НАТО [19, 60]. Це забезпечить правильне тлумачення і збереже професійний стиль перекладу.

2.4. Термін *MASCAL* та поняття масових санітарних втрат

Четвертий приклад присвячено аналізу ще однієї англomовної аббревіатури – *MASCAL*, яка часто трапляється в контексті бойових дій. *MASCAL* [35] (скорочення від *Mass Casualties*) означає ситуацію масових санітарних втрат, коли кількість поранених і хворих значно перевищує можливості медичної служби надати їм допомогу в нормальному режимі. Це поняття важливе як для планування медичного забезпечення, так і для опису надзвичайних ситуацій (катастроф на полі бою). Проблема для перекладача полягає в тому, що англійський термін короткий і зручний, тоді як українська й іспанська мови використовують описові конструкції. Розглянемо, як поняття *MASCAL* відображається в іспанській та українській термінологічних системах і як його краще перекладати.

У документах НАТО та військових публікаціях *MASCAL* фігурує як загальновизнаний акронім для *mass casualty situation* – ситуації масових втрат. В іспанських джерелах цей термін іноді подається у дужках після перекладу або

пояснюється через еквівалент. Зокрема, трапляється вираз “*bajas masivas* [32] (*MASCAL, mass casualty*)” – «масові втрати особового складу». Тут *bajas masivas* дослівно означає «масові втрати/численні втрати» і вживається як іспанський описовий термін. Отже, іспанська мова не має власної аббревіатури для цього поняття, а користується словосполученням. Так само українською використовується описова конструкція «масові санітарні втрати». В офіційній доктрині ЗСУ масові санітарні втрати визначаються як такі, що перевищують наявні можливості медичної служби і потребують застосування спеціальних заходів реагування [2, с. 52]. Іншими словами, якщо за короткий проміжок часу підрозділ зазнав настільки багато поранених, що стандартні сили медиків не встигають їх обробити у встановлені терміни (наприклад, “правило золотої години” порушується для багатьох), то це *MASCAL*-ситуація.

При перекладі терміна *MASCAL* постає питання: залишати його як акронім чи ні. У вузькоспеціалізованих текстах (для військових лікарів, планувальників медзабезпечення) можна залишити *MASCAL* без перекладу, оскільки фахівці знають, що це таке. Але для ширшої аудиторії або в навчальних матеріалах краще подати розгорнутий український еквівалент – «масові санітарні втрати» – і, за потреби, вказати англійську аббревіатуру в дужках при першій згадці: масові санітарні втрати (*MASCAL*). В іспанському тексті можна побачити аналогічний підхід: *bajas masivas* з позначенням *MASCAL* поруч.

Варто зауважити, що слово *casualties* в контексті *MASCAL* охоплює не лише поранених, але й загиблих та хворих, які з’явилися внаслідок одного інциденту чи бою. Український термін «санітарні втрати» традиційно стосується тих, хто вибув зі строю по пораненню чи хворобі, але залишився живим (тобто таких, що потребують медичної допомоги). Проте в контексті масових втрат часто мають на увазі всіх уражених, включно із загиблими. Тому перекладачеві може знадобитися уточнити контекст, якщо це принципово: наприклад, можна вживати ширший термін «масові втрати особового складу», коли йдеться про загальну кількість убитих і поранених. В іспанській мові *bajas* теж включає обидві категорії, тому *bajas masivas* – дещо неоднозначний термін; для точності

додають *sanitarias* (санітарні), маючи на увазі саме поранених. Так само українською іноді використовують словосполучення «масові санітарні та безповоротні втрати» для повноти, але це вже виходить за межі одного терміна.

З точки зору перекладу, *MASCAL* належить до тих термінів, які краще перекладати описово, щоб донести зміст. Спроба підібрати український акронім (скажімо, «МАСВАТ» від «масові втрати») не зустрічається, бо виглядала б штучно і незвично. У текстах для фахівців можна залишити *MASCAL* з поясненням, щоб вони одразу впізнали термін. Для нефахівців слід вживати повний український еквівалент.

Для позначення ситуацій з великою кількістю поранених і хворих (*mass casualties*) українською оптимально використовувати описовий термін «масові санітарні втрати». Він передає зміст терміна *MASCAL* і зрозумілий ширшому загалу. В спеціалізованих текстах допускається вказувати *MASCAL* поруч у дужках для зв'язку з оригіналом. Головне – переконатися, що читач правильно зрозуміє серйозність ситуації, яку означає цей термін, і не виникне двозначностей.

2.5. Концепція *Combat Lifesaver* та її переклад

П'ятий приклад стосується перекладу терміна, що позначає роль (спеціально підготовленого солдата) у системі тактичної медицини – *Combat Lifesaver (CLS)* [58]. Цей термін походить із Збройних сил США і стосується програми підготовки не-медиків, які можуть надавати розширену домедичну допомогу на полі бою. У різних країнах існують свої назви для таких фахівців, тож постає завдання знайти еквівалент у перекладі з урахуванням національної термінології. Цей випадок показує проблему перекладу професійних звань/рольових позначень, а також вплив англомовних стандартів (зокрема протоколів TCCC) на іспанську та українську лексику.

Combat Lifesaver (CLS) дослівно перекладається як «рятувальник у бою» або «бойовий рятувальник». В армії США це солдат, який не належить до медичної служби, але пройшов спеціальний курс надання допомоги пораненим у бойових

умовах, щоб заповнити розрив між само-/взаємодопомогою і допомогою професійного медика. У рамках НАТО і країн-партнерів курс CLS широко впроваджується.

В іспанській мові немає прямого еквіваленту американському терміну. На практиці використовуються декілька варіантів:

- *Sanitario de Combate* [32]– дослівно «санітар (медик) бою». Такий термін вживається, зокрема, в описах курсів NAEMT в Іспанії. Наприклад, курс TCCC-CLS іспанською називають “*Curso TCCC para el Socorrista de Combate*”, тобто «курс TCCC для бойового рятувальника». Тут бачимо вживання слова *socorrista* (рятувальник) у сполученні “*de combate*”. Так само інколи вживають *sanitario de combate*, хоч він може стосуватися і штатного бойового медика.

- *Socorrista de Combate* [32]– буквально «бойовий рятувальник». Цей вираз ближчий до змісту *lifesaver*. У матеріалах для іспаномовних військових, що проходять CLS, саме так і перекладають: *Combat Lifesaver* = *Socorrista de Combate*. Таким чином, в іспанському перекладі закріпилася назва «бойовий рятувальник» або «санітар-рятувальник» для позначення солдата CLS.

- Іноді просто залишають аббревіатуру *CLS* у тексті, особливо якщо документ багатомовний або розрахований на обізнаних читачів. Проте для навчальних посібників зазвичай все ж дають іспанську назву.

В українській військовій терміносистемі аналогічна концепція була запроваджена в останні роки з переходом на стандарти НАТО. Існує усталений термін «*боєць-рятувальник*» – саме так перекладається *Combat Lifesaver* у більшості навчальних матеріалів та курсів TCCC в Україні. Наприклад, рівень CLS у системі TCCC визначається як другий рівень після першої допомоги бійця: “*рівень «Боець-рятувальник» (Combat Lifesaver)*” [58]. Крім того, історично використовувався термін «санітар-стрілець» (ще з радянських часів) – солдат стрілецького підрозділу, призначений допомагати медслужбі, що за функцією близько до концепції CLS. У сучасних документах ЗСУ може зустрічатися і «бойовий медик», але варто розрізняти: *бойовий медик* – це вже фахівець медичної служби (наприклад, старший бойовий медик роти, який має

фельдшерську підготовку). *Боець-рятувальник* же – не медик за посадою, а солдат іншої спеціальності, навчений рятувати життя.

При перекладі з іспанської або англійської текстів, де згадується *Combat Lifesaver*, оптимально вживати український термін «боець-рятувальник (CLS)». Такий підхід і відповідає українській практиці, і одразу дає зрозуміти, про що йдеться, навіть якщо читач не стикався з цією аббревіатурою. Якщо перекладати дослівно як «тактичний санітар» чи «рятівник у бою» – це може не відразу асоціюватися з конкретним курсом чи кваліфікацією. Тому раціонально використовувати вже усталений відповідник.

Цікавий момент: і в іспанській, і в українській назвах для *Combat Lifesaver* використовується слово, що означає саме рятувальника, а не медика (ісп. *socorrista* [61], укр. *рятувальник*). Це підкреслює, що йдеться не про повноцінного фахівця-медика, а про того, хто надає першу допомогу та рятує життя до прибуття професіоналів. Перекладачеві варто зважати на цей відтінок: якщо, скажімо, перекласти *Combat Lifesaver* як «парамедик» або «фельдшер», це буде неточно, адже CLS не має повної медичної освіти.

В іспанському військовому жаргоні близьким є поняття *Primer Interviniente* [29] – «перший, хто втручається (надає допомогу)», яким іноді називають підготовлених бійців для надання першої допомоги. Проте у контексті саме програми CLS краще вживати визначення *Socorrista de Combate*. В українській професійній мові також використовується калька «комбат лайфсейвер», але в академічних текстах краще цього уникати.

Переклад терміна *Combat Lifesaver* демонструє важливість узгодження з уже наявною національною терміносистемою. Оскільки Україна переймає стандарти НАТО, з'являються власні переклади для нових концептів. Використання терміна «боець-рятувальник» для CLS є вдалим прикладом такої адаптації: він зрозумілий, недвозначний і офіційно використовується в навчальних матеріалах. Перекладач, працюючи з текстом про бойових рятувальників, має бути обізнаний про цей стандартний переклад і застосувати його – це забезпечить термінологічну єдність. Аналогічно, при перекладі з

іспанської, якщо трапляється *sanitario de combate* чи *socorrista de combate*, варто передавати їх усталеним українським еквівалентом або додавати пояснення, щоб читачі зрозуміли, що йдеться про бійців-рятувальників.

2.6. Хибні друзі перекладача: *sanitario* та пов'язані терміни

Лексична проблема виникає, коли слова в різних мовах виглядають подібно, але мають інше значення у військовому контексті. Іспанське слово *sanitario* та похідні від нього – яскравий приклад такої невідповідності. У військово-медичній сфері Іспанії *sanitario* [61] може стосуватися будь-чого, пов'язаного з медичним забезпеченням: персоналу, техніки, матеріалів. Українські ж відповідники «санітарний», «санітар» мають вужче або інше значення. У цьому підрозділі розглянемо, як перекладати *sanitario* та споріднені терміни, щоб уникнути помилкового буквального переносу.

В іспанських документах *sanitario* вживається надзвичайно широко. Наприклад, *apoyo sanitario* означає «медичне забезпечення», *recursos sanitarios* – «медичні ресурси». Буквальний переклад слова *sanitario* як «санітарний» був би хибним, адже українською «санітарний» частіше означає «гігієнічний» або пов'язаний із санітарно-епідеміологічними заходами. Правильніше у більшості випадків перекладати *sanitario* як «медичний». Так, *apoyo sanitario en Operaciones* [32, с. 1] слід перекласти як «медичне забезпечення операцій», а не «санітарне забезпечення».

Особливо показовим є використання *sanitario* щодо персоналу. В іспанській армії *personal sanitario* [32, с. 1] – це узагальнено медичний персонал (лікарі, фельдшери, санітари тощо). Натомість в українській термінології *санітар* – це конкретна посада (молодший медичний спеціаліст без офіцерського звання, який здійснює догляд за пораненими, носильник тощо). Тобто, не кожен *sanitario* за текстом – це саме «санітар» українською. Часто доцільніше перекласти це слово як «медик» або конкретною посадою (наприклад, «фельдшер», «лікар») залежно від контексту.

Наприклад, у описі штатів іспанського батальйону зазначено: “*las Unidades disponen de sanitarios con conocimientos de SVB para prestar los primeros auxilios a la baja*” [32, с. 5]. Дослівно: «підрозділи мають санітарів із знаннями базової підтримки життя для надання першої допомоги пораненому». Йдеться фактично про звичайних бійців, навчених тактичній домедичній допомозі (аналог *combat lifesavers*). Українською є спеціальний термін для таких осіб – *стрілець-санітар* (солдат стрілецького підрозділу, що виконує обов’язки санітара-носільника в бою). Отже, слушно перекласти цей фрагмент як: «у підрозділах є стрільці-санітари, підготовлені за курсом BLS, для надання першої допомоги пораненим». Важливо, що ми не називаємо їх просто «санітар» чи «медик», адже це певна категорія бійців. В українських джерелах згадується, що першу допомогу на полі бою надають, зокрема, стрільці-санітари та бойові медики взводів [2, с. 35]. Таким чином, переклад слова *sanitarios* як «стрільці-санітари» тут цілком виправданий і зрозумілий фахівцям.

Подібна проблема виникає з терміном “*Servicio de Sanidad*” [32, с. 2] – так в Іспанії називається військово-медична служба. Буквально «санітарна служба» українською може сприйматися як санітарно-епідеміологічна структура. Правильно перекласти “*Sanidad Militar*” як «військово-медична служба». Наприклад, “*escala del Servicio de Sanidad*” – «кадри медичної служби» (а не «санітарної»).

Окремо слід звернути увагу на термін “*puesto de socorro (PS)*” [32, с. 5] у іспанських документах. Дослівно це «пункт допомоги/порятунку». Йдеться про базовий медичний підрозділ на рівні батальйону або полку, де надають першу медичну допомогу – аналог медичного пункту батальйону (МПБ) у ЗСУ. В іспанському джерелі сказано: “*Puestos de Socorro (PS), activados en base a los Pelotones de Sanidad... y que deben contar con...*” [32, с. 5] У перекладі доцільно вжити «медичний пункт». Залежно від структури, це може бути «медичний пункт батальйону (МПБ)» або «медичний пост роти (МПП)». Українські доктринальні документи оперують саме такими термінами: “*МПБ – медичний пункт батальйону; МПП – медичний пост роти*”. Тому переклад “*puesto de*

socorro del batallón” як «медичний пункт батальйону» буде точним і зрозумілим, тоді як буквальний «пункт першої допомоги» не відображає військової суті цього підрозділу.

Поняття “*sanitario*” проявляється і в складених термінах. Наприклад, “*transporte sanitario*” [61] – це медичний транспорт (санітарні машини). Тут українською якраз вживають слово «санітарний»: «санітарний транспорт», «санітарний автомобіль». Важливо розрізняти: «санітарний» у словосполученні із транспортом, літаком, взводом тощо вказує на призначення для перевезення поранених. Але «санітарний» у сполученні «санітарний стан», «санітарні втрати» означає гігієнічний або медико-статистичний аспект (санітарні втрати – втрати від хвороб). Тому перекладаючи, треба уважно добирати відповідник: наприклад, “*pérdidas sanitarias*” [32, с. 2] – це «санітарні втрати» (не бойові, а такі, що викликані станом здоров’я). Натомість “*material sanitario*” [31] – це «медичне майно», аж ніяк не «санітарний матеріал».

Отже, іспанські терміни, пов’язані з *sanidad*, потребують особливої уваги перекладача. Пряме перекладання на українські «санітарний», «санітар» не завжди коректне. Треба враховувати контекст і українську військову лексику: у більшості випадків *sanitario* перекладається словом «медичний», “*Servicio de Sanidad*” – «медична служба», а персонал позначається відповідно до його ролі (лікар, бойовий медик, стрілець-санітар тощо). Такий підхід дозволяє уникнути двозначності й забезпечує адекватність перекладу. Це приклад того, як «хибні друзі» (псевдозбіги) можуть впливати на якість перекладу військово-медичних текстів і чому важливо знати реальний зміст термінів обох мов.

2.7. Переклад терміна “*triaje*” (медичне сортування поранених)

У цьому підрозділі проаналізовано приклад перекладу терміна *triaje*, який належить до парамедичної сфери й широко вживається у військово-медичному контексті. *Triage* (у міжнародній практиці – *triage*) означає процес сортування поранених або хворих за пріоритетністю надання допомоги, особливо в умовах масового напливу пацієнтів. На перший погляд, цей концепт має очевидний

український відповідник – «медичне сортування». Проте в реальності виникають перекладацькі нюанси, пов'язані з впливом англійської термінології та традиціями вживання.

Іспанське слово *triaje* запозичене з французької (первісне *triage*) та офіційно закріплене в іспанській медичній мові. Воно означає класифікацію пацієнтів за системою пріоритетів для надання необхідної допомоги і пишеться з літерою *j*, а не *g* [37, с. 100]. Королівська академія медицини Іспанії рекомендує саме форму *triaje*, вважаючи варіант *triage* неправильним для іспанської мови [37, с. 101]. Таким чином, в іспанських документах цей термін подається як звичайне слово, без курсиву чи пояснень. Натомість у військово-медичній українській мові ситуація інша: історично використовувався описовий вираз «сортування поранених», тоді як слово «тріаж» (транслітерація *triage*) увійшло до вжитку відносно недавно – переважно серед фахівців, ознайомлених з західними протоколами. У результаті перекладач стикається з дилемою: залишити іншомовний термін «тріаж» чи віддати перевагу питомому «сортування».

Щоб ухвалити рішення, слід зважити на жанр і цільову аудиторію тексту. Якщо йдеться про офіційний військовий документ (наказ, доктрину, інструкцію), доцільніше використовувати стандартний український відповідник. Зокрема, у нормативних документах ЗСУ вживається саме фраза «медичне сортування» або просто «сортування поранених», без запозичень [58]. Це відповідає загальній тенденції термінологічної визначеності: український читач, не знайомий з іншими мовами, одразу розуміє зміст. До того ж, поняття «сортування» закріплене у вітчизняних протоколах та настановах. З іншого боку, у навчальних матеріалах, створених у співпраці з міжнародними організаціями, трапляється дублювання терміна: «сортування (тріаж)» [58]. Такий подвійний запис дозволяє спочатку ввести український термін, а в дужках зазначити іншомовний, щоб фахівці впізнали міжнародне поняття. Наприклад, у перекладі керівництва ТССС надано формулювання: «Медичне сортування, або ТРІАЖ», після чого надалі в тексті вживається просто «сортування» для позначення цієї процедури.

З погляду функціонального підходу, найкращим рішенням є передавати *triaje* як «сортування (поранених)», додаючи слова «поранених» чи «постраждалих» для повноти значення. Такий переклад є прозорим як для військових, так і для цивільних медиків. Якщо текст розрахований на вузьку аудиторію, можна одноразово згадати в дужках іншомовний еквівалент «тріаж», але надалі покладатися на український термін. Важливо підкреслити, що йдеться саме про процедуру сортування за критичністю – іноді доречно розширити переклад до фрази «медичне сортування поранених за пріоритетом» для максимальної ясності. Слід врахувати й стилістичний реєстр: у науково-практичній статті можна коротко згадати, що поняття *triaje* прийшло з англomовної практики, але українською має повний еквівалент – це зніме можливі питання у читача щодо відсутності слова «тріаж» у подальшому викладі.

Якщо *triaje* трапляється у складі власної назви чи офіційного терміна (скажімо, *Sistema Español de Triage*, «Іспанська система сортування»), перекладачеві варто перекласти загальні слова, а специфічний елемент залишити в оригіналі або транслітерувати залежно від усталеності. Наприклад, можна подати: «Іспанська система сортування постраждалих (*Spanish Triage System*, система “*triaje*”)». Таким чином і назва пояснена українською, і оригінальний термін збережений для фахівців. В подальшому тексті достатньо послуговуватися терміном «система сортування».

Отже, переклад терміна “*triaje*” демонструє важливість урахування як лінгвістичних, так і прагматичних чинників. З одного боку, маємо усталений український термін «сортування», який повністю передає суть поняття. З іншого – вплив міжнародної номенклатури, що виявляється у вживанні слова «тріаж» серед частини фахівців. Оптимальним рішенням перекладача є використання українського відповідника як основного, із додатковим зазначенням іншомовного терміна у разі потреби[58]. Такий підхід відповідає і нормативним настановам, і принципу зрозумілості: читач отримує чіткий український термін, при цьому обізнаний спеціаліст впізнає в перекладі концепт *triaje*. У результаті

“*triaje*” у перекладі постає як «медичне сортування поранених», повністю виконуючи свою функцію в тексті – тобто позначаючи критично важливий етап надання допомоги, без якого неможлива ефективна медична евакуація.

Висновки за розділом 2.

Переглянуті у цьому практичному розділі приклади висвітлюють характерні проблеми перекладу парамедичної лексики у військовому контексті. Можна зробити ряд узагальнюючих висновків:

- *Унікальність та міждисциплінарність військово-медичного перекладу.* Медичний/парамедичний переклад у військовій сфері набуває унікальних рис, оскільки об’єднує дві галузі знань. Перекладач має одночасно враховувати військову специфіку (організаційну структуру, доктрини, назви підрозділів) та медичну термінологію (види допомоги, патології, процедури). Це підтвердилося на прикладах різних аспектів: від назв медичних пунктів до протоколів евакуації. Такий переклад фактично є перетином двох видів спеціалізованого перекладу – військового і медичного – що збільшує вимоги до компетентності перекладача.

- *Вплив структурних розбіжностей на термінологію.* Як показали перші два приклади, розбіжності в організації медичної служби ЗС Іспанії та ЗСУ призводять до відсутності прямих відповідників для багатьох термінів. Перекладачу доводиться адаптувати: вводити описові конструкції, комбінувати кілька понять або робити пояснення у тексті. Наприклад, *Nido de Heridos* і *Puesto de Socorro* не мали точних відповідників, і рішенням стало розрізнення їх як «пункт збору поранених» та «медпункт батальйону». Це дозволило зберегти змістову різницю. Аналогічно, для *PCLA* і *EMAT* довелося використовувати українські еквіваленти з поясненням їх функцій (передова хірургічна група, військовий мобільний госпіталь). Таким чином, при перекладі структурних парамедичних термінів важливо спиратися на функціональні відповідники, навіть якщо доводиться відходити від буквального перекладу.

- *Англiцизми та мiжнароднi абрeвiатури в текстах.* Вiйськова медицина країн НАТО насичена англomовними акронiмами i поняттями (*CASEVAC, MEDEVAC, MASCAL, TCCC* тощо). Iспанські та українські тексти нерiдко включають цi елементи, що ставить перекладача перед вибором: залишити їх чи перекласти. Випадки з *CASEVAC/MEDEVAC* i *MASCAL* показали, що найчастiше оптимально давати описовий переклад плюс згадувати оригiнальний термiн. Це гарантує зрозумiлiсть для читача i водночас зберiгає зв'язок з мiжнародною термiнологiєю. Калькування без пояснень небажане, оскiльки може бути неясним (наприклад, слово «кейсевак» нічого не скаже непередбаченому читачевi). Натомiсть пояснення на кшталт «неконтрольована евакуація поранених (*CASEVAC*)» одразу прояснює змiст. В цiлому, англiцизми вимагають вiд перекладача високої обiзнаностi, щоб правильно iнтерпретувати i знайти еквiвалент; часто доводиться звертатися до офiцiйних визначень у вiтчизняних документах (наприклад, визначення медеваку в наказах МОУ).

- *Встановлення термiнологiчних вiдповiдникiв через професiйну спiльноту.* Деякi новi для української мови поняття, запозиченi зi стандартiв НАТО, вже отримали свої переклади завдяки роботi фахівцiв (вiйськових медикiв, перекладачiв доктрин). Перекладачевi слiд використовувати цi напрацювання, щоб текст звучав природно для цiльової аудиторiї. Приклад – *Combat Lifesaver*, який найкраще перекласти як «боєць-рятувальник», оскiльки такий термiн уживається у курсах тактичної медицини. Використання узгоджених еквiвалентiв забезпечує єднiсть термiнологiї та полегшує розумiння. Загалом, взаємодiя з професiйною термiнологiчною базою (словниками, стандартами, керiвними документами) є невід'ємною частиною роботи перекладача у цiй сферi.

- *Необхiднiсть додаткових пояснень i описового пiдходу.* У багатьох випадках вiйськово-медичний термiн настiльки специфiчний, що без пояснення його сутi може бути втрачена. Ми побачили це на прикладi iспанських назв ешелонiв, де без роз'яснення рiзниця мiж ними була б неочевидна, та на прикладi англiйських абрeвiатур, якi самi по собi не перекладаються. Висновок –

перекладач не повинен боятися «надмірності» задля ясності: краще додати кілька слів пояснення, ніж пожертвувати точністю. Описовий переклад – цілком легітимний прийом у військово-медичному тексті, адже без нього переклад може стати незрозумілим або двозначним.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проведене дослідження підтвердило актуальність і багатогранність проблеми перекладу парамедичної лексики у військовому контексті. Сучасні реалії – зокрема, повномасштабна війна в Україні – висунули підвищені вимоги до точності міжмовної комунікації між військовими медиками, парамедиками та міжнародними фахівцями. Водночас з'ясовано, що проблематика такого спеціалізованого перекладу донині залишалася недостатньо висвітленою в науковій літературі. Парамедична термінологія, яка знаходиться на стику медичної та військової галузей, має унікальні риси та потребує особливого перекладацького підходу, адже помилка або неточність у перекладі тут може мати критичні наслідки для життя і здоров'я людей.

Для досягнення мети роботи було застосовано комплекс методів дослідження (описовий, порівняльно-перекладацький, контекстуальний аналіз, аналіз перекладацьких трансформацій тощо), що дозволило всебічно розглянути поставлену наукову проблему. У результаті дослідження вперше систематизовано основні типи військово-парамедичної термінології та визначено закономірності й оптимальні стратегії її перекладу в умовах війни. Теоретичні положення і запропоновані рішення зіставлялися з наявними професійними напрацюваннями та офіційними стандартами (доктрини НАТО, нормативні документи Міністерства оборони України), що забезпечило об'єктивність і практичну цінність отриманих результатів.

Дослідження показало, що переклад парамедичної лексики є міждисциплінарною сферою, яка поєднує військову та медичну термінологію. Перекладач військово-медичних текстів мусить володіти ґрунтовними знаннями обох галузей, дотримуючись високих стандартів точності та термінологічної уніфікації. Визначено, що основними труднощами такого перекладу виступають відсутність прямих відповідників для багатьох понять (через структурні розбіжності в організації медичних служб різних країн) та значна кількість специфічних аббревіатур і запозичень, переважно англомовного походження. Такі обставини, а також екстралінгвістичні чинники воєнного часу (стрес,

обмеженість часу, багатомовність середовища, потреба у зрозумілості повідомлень для немедиків) суттєво впливають на процес перекладу, підвищуючи вимоги до чіткості, однозначності й оперативності перекладацьких рішень.

Для подолання виявлених труднощів обґрунтовано ефективні перекладацькі стратегії. Передусім встановлено доцільність використання функціональних відповідників та описового перекладу: замість буквального відтворення терміна запропоновано подавати його точний опис українською, часто супроводжуючи оригінальною аббревіатурою або назвою в дужках. Такий підхід гарантує зрозумілість для читача і водночас зберігає зв'язок з міжнародною термінологією. Також перекладачеві рекомендовано спиратися на вже усталені фахові еквіваленти, сформовані професійною спільнотою (наприклад, терміни, запозичені зі стандартів НАТО і адаптовані в Україні, як-от «боєць-рятувальник» для *Combat Lifesaver*). Важливо, що додавання пояснень або уточнень у тексті розглядається як цілком легітимний і часом необхідний крок: краще пожертвувати лаконічністю, ніж допустити двозначність чи незрозумілість терміна для цільової аудиторії.

Аналіз реальних випадків перекладу (документів, інструкцій та навчальних матеріалів з тактичної медицини) підтвердив дієвість зазначених підходів. Кожен розглянутий приклад ілюстрував конкретну проблему та успішний спосіб її вирішення: від передачі назв медичних підрозділів, що не мають прямого еквівалента українською, до перекладу англomовних акронімів і новітніх понять. Застосування розроблених стратегій дозволило забезпечити функціональну еквівалентність перекладу – український текст виконує ту саму комунікативну роль для читача, що й оригінал для носія вихідної мови. Таким чином, усі поставлені в дослідженні завдання виконано: визначено особливості й структуру військово-парамедичної лексики, проаналізовано взаємозв'язок медичних і військових термінів, окреслено основні перекладацькі труднощі та чинники, що впливають на адекватність перекладу, а також запропоновано і перевірено на практиці оптимальні стратегії перекладу в даній сфері.

Отримані результати створюють міцну основу для подальшого розвитку порушеної теми. Перспективи наступних досліджень окреслюються в розширенні термінологічної бази та укладанні дво- чи багатомовних глосаріїв парамедичних термінів, що сприятиме уніфікації перекладів і спрощенню роботи перекладачів. Важливим напрямом є вдосконалення підготовки перекладачів військово-медичного профілю – розробка спеціалізованих навчальних програм з урахуванням досвіду, напрацьованого в цій роботі. Крім того, доцільно здійснити подальший аналіз перекладу парамедичної лексики в інших мовних парах та різних контекстах, а також випробувати застосування автоматизованих засобів перекладу для таких спеціалізованих текстів. Подальша стандартизація термінології і накопичення практичного досвіду будуть сприяти підвищенню ефективності комунікації у сфері військової медицини та посилять спроможність перекладачів забезпечувати якісний переклад у критичних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Верба Г. Г., Гетьман З. О. Підручник з перекладознавства. – Вінниця: Нова Книга, 2013. 304 с.
2. Доктрина з медичного забезпечення сил оборони. – Київ: «ЦУЛ», 2024. 64 с.
3. Міністерство Оборони України. Наказ № 598 від 03.09.2024 Про затвердження Обсягів надання медичної допомоги на догоспітальному етапі, які надаються під час ведення воєнних (бойових) дій та підготовки сил безпеки і сил оборони до застосування за призначенням.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1359-24#Text>
4. Тактична Допомога Пораненим на Полі Бою. Курс Бойового Медика. – Київ: Видавництво «КНТ», 2023. 112 с.
5. Ángel Luis de Santos. Cuántos helicópteros tienen las fuerzas armadas españolas y de qué modelos son. – La Razón, 2023 URL: https://www.larazon.es/espana/cuantos-helicopteros-tienen-fuerzas-armadas-espanolas-que-modelos-son_2023032964247d967d779c0001c45a6e.html#:~:text=,levantamiento%20de%20RMP%20e%20ISR
6. Baker M. Translation and Conflict: A Narrative Account. – London: Routledge, 2006. 208 с.
7. Baker M., Saldanha G. (eds.). Routledge Encyclopedia of Translation Studies. – 2nd–3rd eds. – London: Routledge, 2011–2019. 900 с.
8. Balabin V. V. Theoretical Foundation of Military Translation in Ukraine. – Science and Education a New Dimension. *Philology*, VI(51), Issue: 176, 2018. C. 22-25. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/Theoretical-foundation-of-military-translation-in-Ukraine-V.-V.-Balabin.pdf>
9. Bukshuk V. S. Translation of Medical Terminology in Specialized Medical Texts. – Kyiv, 2023.

- <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/3542/%D0%91%D1%83%D0%BA%D1%88%D1%83%D0%BA%20%D0%92.%20%D0%A1..pdf?sequence=1&isAllowed=y>
10. Cabré M. T. Terminology: Theory, Methods, and Applications. – Amsterdam: John Benjamins, 1999. 248 c.
 11. Cadwell P., Federici F., O'Brien S. Communities of Practice and Translation. – *JoSTrans*, 37, 2022. C. 2-15
URL: https://www.researchgate.net/publication/358302259_Communities_of_practice_and_translation_An_introduction
 12. Chesterman A. Memes of Translation: The Spread of Ideas in Translation Theory. – Amsterdam: John Benjamins, 2016. 225 c.
 13. Comillas University. Interpreters and Fixers in Conflict Zones. – Madrid, 2020.
 14. Comité Internacional de la Cruz Roja. Proteger la Asistencia de Salud. Guía para las Fuerzas Armadas. – CICR, 2021. 95 c.
URL: https://healthcareindanger.org/wp-content/uploads/2021/04/4504_003-ebook-SP.pdf#:~:text=VII,Del
 15. Committee on Tactical Combat Casualty Care (CoTCCC). TCCC Guidelines for Medical Personnel. – 2021–2024. URL: <https://tccc.org.ua/files/downloads/clinical-guidelines-2024-en.pdf>
 16. Divasson L. Medical English and Spanish Cognates. – *ASP Journal* 35–36, 2002. C. 73-87
 17. Encyclopedia of Military Science. Entry: Interpreters and Translators. – SAGE, 2013. URL: <https://doi.org/10.4135/9781452276335.n233>
https://www.researchgate.net/publication/318990217_Terrorism-Encyclopedia_of_Military_Science
 18. Estevan M. Professional Medical Interpreting in Conflict Zones. – *Public Health (PMC)*, 2023.
 19. Francisco de Ascanio. Tactical Combat Casualty Care 1.0. – Centro de Formación Interactiva para la Cultura de la Defensa, 2009. URL: <https://www.calameo.com/books/0057466830a3fa61c46bc#:~:text=TCC>

C%20Tactical%20Combat%20Casualty%20Care,org%20ii%20UNCLASSIFIED%20M%20C3%B3dulo%201

20. Gile D. Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training. – 2nd ed. – Amsterdam: John Benjamins, 2009. 283 c.
21. Global Charter. Diferencias entre ambulancia aérea, Medevac y Casevac. – Global Charter, 2025. URL: <https://www.globalcharter.com/es/post/differences-between-air-ambulance-medevac-and-casevac#:~:text=Casevac%20,en%20el%20campo%20de%20batalla>
22. Hamon T. et al. Acquisition of Medical Terminology for Ukrainian from Comparable Corpora. – *CEUR-WS* Issue:1495, 2015. C. 71-79
23. ICRC. Geneva Conventions and Additional Protocols on the Treatment of Wounded and Medical Personnel. – Geneva, 2016. URL: <https://www.icrc.org/en/law-and-policy/protected-persons-wounded-sick-and-health-care-providers#:~:text=The%20central%20principle%20is%20that,or%20civilian%2C%20friend%20or%20foe>
24. IFRC (International Federation of Red Cross). Humanitarian Interpreting in Crisis Response. – 2022. URL: <https://translatorswithoutborders.org/wp-content/uploads/2017/04/Guide-to-Humanitarian-Interpreting-and-Cultural-Mediation-English-1.pdf#:~:text=,TWB%20is%20a%20signatory%20and>
25. Kolisnyk M. Aspects of Military-Related Text Translation from English into Ukrainian. – 2022. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/7593>
26. Konovalova V. The Peculiarities Of Medical Scientific Neologisms Translation From English To Ukrainian. – *Technology audit and production reserves*, 6. C. 6-8
27. Kvitsynska N. V. Challenges in Translating Medical Literature (English–Ukrainian). – *Science and Education a New Dimension: Philology*, 2024. C. 77-88
28. Karachun Y., Omelchenko N. English Neologisms in Modern Medical Texts. *Humanities science current issues*. 2. C. 116-121
29. La Prensa. ¿Qué es el primer interviniente? – Prensa, 2017. URL: https://www.prensa.com/locales/primer-interviniente-sistema-penal-acusatorio-panama_0_4881261843.html

30. Military Interpreter's General Competencies. – *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. C. 49-52
URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/291006>
31. Ministerio de Defensa. PDC-4 Doctrina Logística en Operaciones. Dirección de Logística, Estado Mayor de la Defensa. – Madrid, 2019.
URL: <https://www.scribd.com/document/633868852/PDC-4-Doctrina-Logistica-en-Operaciones>
32. Ministerio de Defensa. PD4-616 Sanidad en Operaciones. – Madrid, 2019.
URL: <https://www.scribd.com/document/904179370/1-1-Sanidad-en-Operaciones>
33. Ministerio de Defensa. PDC-4.10 Doctrina Sanitaria en Operaciones. – Madrid, 2019.
34. Moreno-Bello Y. Narratives in conflict and the limits on the interpreter's agency: A case study from the UN Peacekeeping mission in Lebanon. – *Linguistica Antverpiensia*, 20, 2021. C. 94-114.
URL: https://www.researchgate.net/publication/356998915_Narratives_in_conflict_and_the_limits_on_the_interpreter's_agency_A_case_study_from_the_UN_Peacekeeping_mission_in_Lebanon
35. NATO Medical Support Doctrine. AJP-4.10. – Brussels: NATO, 2022.
URL: https://www.coemed.org/files/stanags/01_AJP/AJP-4.10_EDC_V1_E_2228.pdf
36. NATO Standardization Office. AAP-06: NATO Glossary of Terms and Definitions. – Brussels, 2023.
37. Navarro F. A. Diccionario de dudas y dificultades de traducción del inglés médico. – Madrid: Cosnautas, 2018.
URL: <https://www.cosnautas.com/en/catalogo/diccionario-medico-librorojo>
38. Nord C. Text Analysis in Translation. – Amsterdam: Rodopi, 2005. 274 c.
39. Olvera L. Spanish for Medical Personnel: Lexical Adaptation and Cross-Cultural Communication. – MedCom Studies, 2021.
40. Muñoz-Miquel, A. (2023). La traducción médico-sanitaria: profesión y formación. Comares, HERMES - *Journal of Language and Communication in*

Business. C. 369-372.

URL: [https://www.researchgate.net/publication/389752768_Munoz-](https://www.researchgate.net/publication/389752768_Munoz-Miquel_A_2023_La_traduccion_medico-sanitaria_profesion_y_formacion_Comares_172_pags_ISBN_9788413695105)

[Miquel_A_2023_La_traduccion_medico-](https://www.researchgate.net/publication/389752768_Munoz-Miquel_A_2023_La_traduccion_medico-sanitaria_profesion_y_formacion_Comares_172_pags_ISBN_9788413695105)

[sanitaria_profesion_y_formacion_Comares_172_pags_ISBN_9788413695105](https://www.researchgate.net/publication/389752768_Munoz-Miquel_A_2023_La_traduccion_medico-sanitaria_profesion_y_formacion_Comares_172_pags_ISBN_9788413695105)

41. Popelyuk V. P., Naumov O. I. Some Specific Features of Translating Abbreviations in Military English. – *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського* 32(71), 2021. C. 46-51

42. Proietti F. Interpreting in Conflict Zones: The Users' Point of View. – Master's Thesis, 2018.

43. Prjadka A. S. Lexical and Grammatical Aspects of Translation of English Military Terms. – 2024.

44. Pym A. Exploring Translation Theories. – London: Routledge, 2014.

45. Real Academia Nacional de Medicina de España. Diccionario de términos médicos. – 2012 URL: <https://dtme.ranm.es/index.aspx>

46. Redchyts T., Kukushkin V. Difficulties of Military Terminology Translation in Media Texts. *Current issues of linguistics and translation studies*. 31. 2020-2024.

47. Vergara Toro J., Fernández-Silva S. La competencia terminológica en la traducción especializada: definición y propuesta de medición en estudiantes de traducción. *Mutatis Mutandis. Revista Latinoamericana de Traducción*. 14. C. 427-450. URL: doi.org/10.17533/udea.mut.v14n2a07.

48. Ruiz Rosendo L. English and Spanish Medical Languages: A Comparative Study from a Translation Point of View. – *TRANS. Revista de Traductología*, 12, 2008. C. 232-246. URL: <https://doi.org/10.24310/TRANS.2008.v0i12.3137>

49. Ruiz Rosendo L. Interpreting for the Military: Creating Communities of Practice. – *The Journal of Specialised Translation*, 37, 2022. C. 16-34 URL: <https://doi.org/10.26034/cm.jostrans.2022.102>

50. Ruiz Rosendo L., Martin C. Exploring positionality management in complex interpreting interactions: a simulation method. – *FITISPos-International Journal*, 11, 2024. C. 65-94. URL: <https://doi.org/10.37536/FITISPos-IJ.2024.11.1.387>

51. Sager J. C. Terminology: Applications and Theory. – Amsterdam: John Benjamins, 1990.
52. Schäffner C., Adab B. (eds.). Developing Translation Competence. – Amsterdam: John Benjamins, 2000.
53. Sobrino G. Manual de traducción médica. – Madrid: Ediciones Díaz de Santos, 2015.
54. Aop-38. Glossary Of Terms And Definitions Concerning The Safety And Suitability For Service Of Munitions, Explosives And Related Products. – Brussels, 2000.
URL: <https://www.nato.int/structur/AC/310/pdf/nov2000.pdf>
55. Struk I. V., Semyhinivska T. H., Sitko A. V. Formation and Translation of Military Terminology. – *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського*, 2022. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/2_2022/part_2/5.pdf
56. Tactical Combat Casualty Care: Guidelines for Medical Personnel (TCCC-MP 2021). – 2022. URL: <https://tccc.org.ua/files/downloads/tccc-guidelines-2021-ukr-eng.pdf>
57. Takeda K. Sociopolitical Aspects of Interpreting at the International Military Tribunal for the Far East. – PhD Thesis, 2010.
58. TCCC Guidelines 2024 (укр. адаптація). – tccc.org.ua, 2024. URL: <https://tccc.org.ua/files/downloads/clinical-guidelines-2024-ua.pdf>
59. The War Interpreter: Needs and Challenges of Interpreting in Conflict Zones. – 2018.
60. Ukrainian Interpreters in the War Zone (2014–2015). – Journal Grail, 2024.
61. Arbol E. a redacción del discurso biomédico (inglés-español): rasgos principales. *Panace@: Boletín de Medicina y Traducción*, 7(24), 2006. C. 307-317
URL: https://www.researchgate.net/publication/28156802_La_redaccion_del_discurso_biomedico_ingles-espanol_rasgos_principales
62. WHO. Emergency Medical Teams: Minimum Technical Standards and Recommendations. – Geneva, 2021.
URL: <https://extranet.who.int/emt/sites/default/files/BlueBook2021.pdf>

ABSTRACT

The thesis analyzes the difficulties of translating medical and paramedical terminology from Spanish into Ukrainian in military contexts, considering NATO standards, anglicisms, institutional requirements and interlinguistic differences. It combines translation theory with the analysis of authentic military-medical texts. The study is particularly relevant in the context of the war in Ukraine, given the need for accurate translations in tactical medicine. Its objective is to examine the specific features of paramedical-military lexis and to determine effective strategies for its translation into Ukrainian. Descriptive-comparative methods, contextual analysis and the analysis of translation transformations were employed. The novelty of the research lies in the pioneering systematization of this terminology and the identification of optimal translation guidelines under wartime conditions. The translation of this lexis requires a high degree of precision and terminological standardization, while confronting the absence of direct equivalents, the widespread use of acronyms and anglicisms, as well as extralinguistic factors linked to the wartime context. The use of functional equivalents and descriptive translation is recommended, accompanied by the original acronyms or terms and making use of already established equivalents. The analysis of real cases confirms the effectiveness of these strategies, ensuring clarity and functional equivalence without ambiguity. The results are applicable to translator training, the development of glossaries and the improvement of military-medical communication in critical situations.